ATTEBBION,

I'r Hâll Wâg

ESCUSION

A wnaé Llawer o bobl, yn erbyn dŷfod i dderbŷn

Y CYMMUN BENDIGEDIG.

A

Cholledig gyfiwr y rhai a eſgeuluſant ddyfod

I Swpper yr Arglwydd.

A hŷn oll mor Eglur a hawdd ei ddeall, fel nad allo'r gwanniaf ei ddealltwriaeth, mo'i ddarllain yn ddi-fuddiol.

Yr hwn a Yſcrifenwŷd yn Saeſnaeg, gan Ddifeinŷdd o Eglwŷs Loeger

Ac a Gyfieithwŷd i'r gymraeg, gan Michael Jones Deacon, mâb Michael Jones Ficar o Eaſtŷn, yn Sir y FFlint.

Argraphedig gan Thomas Jones 1698.

LLYFRGELL
GENEDLAETHOL
CYMRU

ATTEBION

IR HOLL WAG ESCUSION, Y

Rhai Y mae pobl yn arferol o'u gwneud, rhag dyfod ir Cymmŷn Bendigedig.

Luc. 14. 16. &c. RHŷw ŵr a wnaeth Swpper mawr, ac a wahoddodd lawer, ac a ddanfonodd ei wâs brŷd Swpper i ddywedŷd wrth y rhai a wahoddasid, deuwch, canŷs weithian y mae pób peth yn barod; A hwŷ ôll a ddechreuasant yn un-frŷd ymescusodi. &c.

Pwrpas ein Iachawdwr yn y ddameg ymma, yd-oedd i ddangos y modd y mae Duw yn gwneuthur a phobl yr Iddewon, am eu bòd yn ymwrthod ar ffŷdd ynghrist, ac yn gwrthod derbŷn yr Efengŷl.

Apostolion Crist y rhai oeddŷnt hefŷd yn weinidogion i Dduw, a yrwŷd allan ac a orchymmynwŷd iddŷnt bregethu yr Efengŷl yn gyntaf iddŷnt hwŷ, sef i blant yr Israel; Ac iw gwahadd i ddyfod ac i gyfrannu or bendith ar dedwŷddwch a gynnygiwŷd iddŷnt gan Dduw drwŷ ffŷdd ac ufŷdddod iw fâb ef Iesu Grist.

Eithr hwŷnt hwŷ o herwŷdd fôd eu calonnau or rhan fwiaf yn gyfan yn ymlynu wrth y bŷd; nid oedd

andôŷnt mor ewŷllŷs i dderbŷn y fâth ordinhâd pûr yſprydol; Ac ni wrthodaſant eu hunnain yn unig, eithr erlidiaſant rai eraill am dderbŷn y broffes Griſtianogawl, gan ddirmygu a mathru mab Duw, ac yn barnu yn aflan waed y cyfamod, trwŷ'r hwn eu ſanteiddwŷd hwŷ, ac yn diſenwi yſprŷd y grâs, yr hwn a weithiaſeu ar eu calonnau iw dychwelŷd hwŷnt.

Or un modd ar gwr yn y ddameg a wnaeth y ſwpper, a ddigiodd wrth y rhai ni ddaethent pan eu gwahoddeſid hwŷ; Ac o herwŷdd hynnŷ a gauwŷd allan oddiwrth ei fwrdd ef; Ac a yrrodd ei weinidog i alwrhai eraill yn eu lle hwŷnt.

Felly yr Hollalluog Dduw a fwriodd ymmaith bobl yr Iddewon am eu cyndynrhwŷdd yn gwrthod yr Ieſu Griſt; a'u dodi i fynu iw difetha a'u gwaſcaru gan y Rhufeiniaid, Ac a archodd iw Apoſtolion fyned allan i holl gyrrau'r bŷd, i gaſclu ynghŷd Eglwŷs a phobl briodol iddo ef o blith y cenhedloedd.

Eithr fŷ mhwrpas preſennol i yn dewis y ddammeg hon ſŷ'n tueddu ffordd arall; Sef i ddangos ac i argyhoeddi y gwag eſcuſion hynnŷ y mae cymmaint o bobl yn ei gwneud, am eu dirfawr eſceuluſdra or cymmŷn bendigedig o gorph a gwaed Criſt, er i Dduw drwŷ enau ei weinidogion eu galw mor fynŷch, a'u taer-wahadd i ddyfod atto ef; hŷn oll a arwŷddocceir mor eglur trwŷ yr holl ddammeg ymma, mai anodd fydde (yn fy meddwl i) gaffael gyffelybiaeth, Cymmhwyſach.

Canŷs ymma yn y fan gyntaf y mae yr Hollalluog Dduw,

Dduw yn gwneuthur ſwpper i ni, er ynborth i ni iaeth i'n eneidiau, mewn rhinwedd ddâ a duwiol drwŷ ddioddefaint a marwolaeth ei fâb Ieſu Grift Jachawdwr, yr hŷn a appwŷntiodd eſe bŷth ar gôf gennŷm ni, trwŷ fwŷtta y bara hwn, y gwppaned hon er coffa am dano ef; I'r ſwpper hwn i'n gwahoddwŷd ni, nid unwaith yn unig eithr yn fynŷch, drwŷ rybuddion a chynghorion dâ gweinidogion Duw, modd y gallom ddyfod a bôd yn gyfranogion or cymun ſanctaidd hwn; Ac or un môdd ac yr oedd y gwahoddedigion yn y ddammeg hon, gwedi gwneuthur rhŷw wâg eſcuſion amherthynaſol rhag dyfod; un a brynaſeu dyddŷn, arall bum Jau o ychen, ar trydŷdd a briodaſai wraig, ac etto ni ddylaſeu un or pethau hŷn eu lleſtŷr rhag dyfod a derbŷn caredigrwŷdd y gŵr dâ.

Fellŷ ninnau, pan o fis i fis, o flwŷddŷn i flwŷddŷn, yr ydem yn waſtadol yn troi ein cefnau at fwrdd ſanctaidd Duw; am hŷn i mae gennŷm rŷw wâg eſcuſion gwael, a pha rai, ceiſio yr ydem fodloni i'n cydwybodau, ac eſcuſodi y dirfawr eſceuluſdra cywŷlyddus, o bâ un yr ydem ni yn euog.

Marw on Jachawdwr Ieſu Grift tros ein camweddau ni, ag mai trwŷ ei hae iedigaethau, ai ddioddefaint ef yn unig, y gallwn ddiſgwŷl am faddeuant, a bywŷd tragywŷddol wrth law Duw; a darfod iddo ef cŷn ei farwolaeth adel y gorchymmŷn hwn i bawb o'i ddyſgyblion, drwŷ fwŷtta o honŷnt y bara hwn, ac yfed y gwppan hon, er côf am danof; fellŷ i'n

anddŷnt mor ewyllŷs i dderbŷn y fâth ordinhâd fûr yſprydol; Ac ni wrthodaſant eu hunnain yn unig, eithr erlidiaſant rai eraill am dderbŷn y broffes Griſtianogawl, gan ddirmygu a mathru mab Duw, ac yn harnu yn aflan waed y cyfamod, trwŷ'r hwn eu ſanteiddwŷd hwŷ, ac yn difenwi yſprŷd y grâs, yr hwn a weithiaſeu ar eu calonnau iw dychwelŷd hwŷnt.

Or un modd ar gwr yn y ddameg a wnaeth y ſwpper, a ddigiodd wrth y rhai ni ddaethent pan eu gwahoddeſid hwŷ; Ac o herwŷdd hynnŷ a gauwŷd allan oddiwrth ei fwrdd ef; Ac a yrrodd ei weinidog i alw rhai eraill yn eu lle hwŷnt.

Felly yr Hollalluog Dduw a fwriodd ymmaith bobl yr Iddewon am eu cyndynrhwŷdd yn gwrthod yr Ieſu Griſt, a'u dodi i fynu iw difetha a'u gwaſcaru gan y Rhufeiniaid, Ac a archodd iw Apoſtolion fyned allan i holl gyrrau'r bŷd, i gaſclu ynghŷd Eglwŷs a phobl briodol iddo ef o blith y cenhedloedd.

Eithr ſŷ mhwrpas preſennol i yn dewis y ddammeg hon ſŷ'n tueddu ffordd arall; Sef i ddangos ac i argyhoeddi y gwag eſcuſion hynnŷ y mae cymmaint o bobl yn ei gwneud, am eu dirfawr eſceuluſdra or cymmŷn bendigedig o gorph a gwaed Criſt, er i Dduw drwŷ enau ei weinidogion eu galw mor fynŷch, a'u rhaer-wahodd i ddyfod atto ef; hŷn oll a arwŷddocceir mor eglur trwŷ yr holl ddammeg ymma, mai anodd ŷdde (yn ſy meddwl i) gaffael gyffelybiaeth, Cymmhwyſach.

Canŷs ymma yr y ſan gyntaf y mae yr Hollalluog Dduw,

Dduw yn gwneuthur ſwpper i ni, er ymborth a laeth i'n eneidiau, mewn rhinwedd ddâ a duwioldeb drwŷ ddioddefaint a marwolaeth ei fâb Ieſu Griſt ein Jachawdwr, yr hŷn a appwŷntiodd efe bŷth iw gadw ar gôf gennŷm ni, trwŷ fwŷtta y bara hwn, ac yfed y gwppaned hon er coffa am dano ef; I'r ſwpper hwn i'n gwahoddwŷd ni, nid unwaith yn unig eithr yn fynŷch, drwŷ rybuddion a chynghorion dâ gweinidogion Duw, modd y gallom ddyfod a bôd yn gyfranogion or cymun ſanctaidd hwn; Ac or un môdd ac yr oedd y gwahoddedigion yn y ddammeg hon, gwedi gwneuthur rhŷw wâg eſcuſion amherthynaſol rhag dyfod; un a brynaſeu dyddŷn, arall bum Jau o ychen, ar trydŷdd a briodaſai wraig, ac etto ni ddylaſeu un or pethau hŷn eu lleſtŷr rhag dyfod a derbŷn caredigrwŷdd y gŵr dâ.

Fellŷ ninnau, pan o fis i fis, o flwŷddŷn i flwŷddŷn, yr ydem yn waſtadol yn troi ein ceſnau at fwrdd ſanctaidd Duw; am hŷn i mae gennŷm rŷw wâg eſcuſion gwael, a pha rai, ceiſio yr ydem fodloni i'n cydwybodau, ac eſcuſodi y dirfawr eſceuluſdra cywŷlyddus, o bâ un yr ydem ni yn euog.

Marw on Jachawdwr Ieſu Griſt tros ein camweddau ni, ag mai trwŷ ei hae'dledigaethau, ai ddioddefaint ef yn unig, y gallwn ddiſgwŷl am faddeuant, a bywŷd tragywŷddol wrth law Duw; a darfod iddo ef cŷn ei farwolaeth adel y gorchymmŷn hwn i bawb o'i ddyſgyblion, drwŷ fwŷtta o honŷnt y bara hwn, ac yfed y gwppan hon, er côf am danof; fellŷ i'n

mellwŷd ni i ddangos ei farwolaeth ef tan ei ail yſodiad: Ac yn ddiweddaf mae Cymmun corph a gwaed Criſt ydoedd yr ordinhâd ymma, neu yn eglurach y moddion trwŷ ba rai yr ydem yn cyfrannu yn naioni a lleſhâd yr aberth hwnnw yr aberthodd Criſt, ac yn haeddedigaethau y marwolaeth hwnnw, ar dioddefaint a ddioddefodd ef yn ei gorph, a thrwŷ golli ei waed troſom; Ac yn gyfattebol os derbynir y cymmun hwn yn ddyledus ac yn deilwng, nid ein dyledſwŷdd yn unig, eithr bûdd mawr, a lleſâd i ni ydoedd; y pethau hŷn oll, meddaf, a gredir mor gyffredinol gan bôb Criſtion, Nid rhaid i mi ddwŷn profedigaeth am un rhann o honŷnt; Eithr ſiwr fe dybieu ddŷn, pan fo pobl yn credu hŷn oll, ac etto cŷn fynyched, a thros gyhŷd o amſer yn ymgadw eu hunain oddiwrth yr ordinhâd ymma, rhaid bôd rhŷw rwŷſtŷr mawr ar eu ffordd yr hwn nid allant a'u holl nerth ei ſymmudo ymaith; Onibae hynnŷ ni buaſent bŷth yn eſceuluſo eu dyledſwŷdd, ac yn ymadel a'u hawl ar unwaith. Etto nid ydwŷf yn ammeu na ddangoſaf mor eglur ag a dichon y peth fôd, nad oes dim or pethau yr ydem ni yn eu cyfrif yn rhwŷſtrau rhag dyfod i'r cymmun ſanctaidd, nad ydent meddaf mewn gwirionedd neu ni ddylent fôd yn rhwŷſtr yn y bŷd; Neu eu bôd y fâth hynnŷ y rhai a gallom trwŷ râs a nerth Duw, yr hwn nid ŷw Duw yn naccau i néb a'i gofynno) eu ſymudo yn llwŷr, a'u tynnu ymmaith allan o'n ffordd.

Y rawron i ddyfod at y pwŷnt, ac fel y gallwŷf fyned rhag fy mlaen mewn trefn; Myfi a gymhwŷſaf

Ar

yr holl rwŷſtrau y rhain a mae pobl yn a[illegible] gwneuthur rhag dyfod at y Cymmun ſanctaidd. Pum pyngciau hŷn, ſêf yn gyntaf, eu bôd [illegible] bechaduriaid, ac am hynnŷ ni lafaſant [illegible] yn Ail eu bôd yn ymdrafferthu yn waſtadol, [illegible] ymdroi eu hunain mewn buſneſs, fel nad oes ganddynt mor amſer iw parodtoi eu hnnain; Neu yn Drydŷdd er eu bôd yn ceiſio ymbaratoi, y maent yn gweled nad allant eu wneud cyſtal ag a dylent: Neu yn Bedwaredd er darfod iddŷnt dderbŷn y Cymmun, yn fynŷch or blaen, etto gweled y maent nad ydent ddim gwell, ac o herwŷdd hynnŷ yn meddwl mae ofer ydoedd iddŷnt ddyfod Drachefen; Neu yn ddiweddaf, nid ydent yn fodlon i'n ffordd ni o finiſtriad, a derbyniad y cymmun yn ein heglwŷs ni, ac am hynnŷ nis gallant gyttuno a'n cynlleidfa ni yn yr ordinhâd ymma; ac nid oes dim dybyga fi, a ellir ei wneud yn eſcus rhag dyfod at y Cymmun bendigedig, na châf ei holi yn fanwl, ai argyhoeddi yn dêg, hefŷd rwŷ'n gobeithio tan un au gilŷdd or pyngciau hŷn.

1 Yn gyntaf gan hynnŷ, fe ddywaid rhai eu bôd yn Bechaduriaid mawr, ac o achos hynnŷ ni lafaſant ddyfod at y Cymmun ſanctaidd, rhag ofon bôd yn dderbynwŷr anheilwng; ac fellŷ yn llê cael daioni, a derbŷd lleſhâd oddiwrtho, bwŷtta ac yfed eu damnediaeth eu hunain.

I hŷn attebaf, os bŷdd gŵr yn gorwedd tan euog rwŷdd rhŷw bechod, heb Edifarhau am dano, ac heb amcanu ei adel a llawn-frŷd calon, a gwellhau; Dirmŷg

mellwŷd ni i ddangos ei farwolaeth ef tan ei ail yfodiad: Ac yn ddiweddaf mae Cymmun corph a gwaed Criſt ydoedd yr ordinhâd ymma, neu yn eglurach y moddion trwŷ ba rai yr ydem yn cyfrannu yn naioni a lleſhâd yr aberth hwnnw yr aberthodd Criſt, ac yn haeddedigaethau y marwolaeth hwnnw, ar dioddefaint a ddioddefodd ef yn ei gorph, a thrwŷ golli ei waed troſom: Ac yn gyfatteb ol os derbynir y cymmun hwn yn ddyledus ac yn deilwng, nid ein dyledſwŷdd yn unig, eithr bûdd mawr, a lleſâd i ni ydoedd; y pethau hŷn oll, meddaf, a gredir mor gyffredinol gan bôb Criſtion, Nid rhaid i mi ddwŷn profedigaeth am un rhann o honŷnt; Eithr ſiwr ſe dybieu ddŷn, pan fo pobl yn credu hŷn oll, ac etto cŷn fynyched, a thros gyhŷd o amſer yn ymgadw eu hunain oddiwrth yr ordinhâd ymma, rhaid bôd rhŷw rwyſtŷr mawr ar eu ffordd yr hwn nid allant a'u holl nerth ei ſymmudo ymaith; Onibae hynnŷ ni buaſent bŷth yn eſceuluſo eu dyledſwŷdd, ac yn ymadel a'u hawl ar unwaith. Etto nid ydwŷf yn ammeu na ddangoſaf mor eglur ag a dichon y peth fôd, nad oes dim or pethau yr ydem ni yn eu cyfrif yn rhwŷſtrau rhag dyfod i'r cymmun ſanctaidd, nad ydent meddaf mewn gwirionedd neu ni ddylent fôd yn rhwŷſtr yn y bŷd; Neu eu bôd y fâth hynnŷ y rhai a gallom trwŷ râs a nerth Duw, yr hwn nid ŷw Duw yn naccau i néb a'i gofynno) eu ſymudo yn llwŷr, a'u tynnu ymmaith allan o'n ffordd.

Y rawron i ddyfod at y pwŷnt, ac fel y gallwŷf fyned rhag fy mlaen mewn treſn; Myfi a gymhwŷſaf

ar

yr holl rwŷſtrau y rhain a mae pobl yn arfer o'r gwneuthur rhag dyfod at y Cymmun ſanctaidd, i'r Pum pyngciau hŷn, ſêf yn gyntaf, eu bôd hwŷnt yn bechaduriaid, ac am hynnŷ ni lafaſant ddyfod Neu yn Ail eu bôd yn ymdrafferthu yn waſtadol, ac yn ymdroi eu hunain mewn buſneſs, fel nad oes ganddŷnt mor amſer iw parodtoi eu hnnain; Neu yn Drydŷdd er eu bôd yn ceiſio ymbaratoi, y maent yn gweled nad allant eu wneud cyſtal ag a dylent: Neu yn Bedwaredd er darfod iddŷnt dderbŷn y Cymmun, yn ſynŷch or blaen, etto gweled y maent nad ydent ddim gwell, ac o herwŷdd hynnŷ yn meddwl mae ofer ydoedd iddŷnt ddyfod Drachefen; Neu yn ddiweddaf, nid ydent yn fodlon i'n ffordd ni o finiſtriad, a derbyn iad y cymmun yn ein heglwŷs ni, ac am hynnŷ nis gallant gyttuno a'n cynlleidfa ni yn yr ordinhâd ymma; ac nid oes dim dybyga fi, a ellir ei wneud yn eſcus rhag dyfod at y Cymmun bendigedig, na châf ei holi yn fanwl, ai argyhoeddi yn dêg, hefŷd rwŷ'n gobeithio tan un au gilŷdd or pyngciau hŷn.

1 Yn gyntaf gan hynnŷ, fe ddywaid rhai eu bôd yn Bechaduriaid mawr, ac o achos hynnŷ ni lafaſant ddyfod at y Cymmun ſanctaidd, rhag ofon bôd yn dderbynwŷr anheilwng; ac fellŷ yn llê cael daioni, a derbŷd lleſhâd oddiwrtho, bwŷtta ac yfed eu damnediaeth eu hunain.

I hŷn attebaf, os bŷdd gŵr yn gorwedd tan euogrwŷdd rhŷw bechod, heb Edifarhau am dano, ac heb amcanu ei adel a llawn-frŷd calon, a gwellhau; Dirmŷg

mawr, doedd yn ſiwr, ie a phechod hefŷd i'r cyffelib, ddŷn ddyfod at y Cymmun tra byddo yn y Cyflwr hwnnw; Ond rhaid i mi ddywedŷd iddo hefŷd mae nid pechod ydŷw yn unig am ei fôd yn dyfod, eithr bôd ei weddiau hefŷd yn ffiaidd ger bron Duw. Dihar. 28. 9. Canŷs pa bêth ydoedd ond gwawd a dirmŷg (or Duwiol fawrhydi) i ŵr gymerŷd arno ei addoli, a'i anrhydeddu, ac ynteu yrun amſer yn myned rhagddo oi wirfodd mewn annufudddod iw orchymynion? Dymunwn pe bae y rheini yn yſtyried hŷn yn ddifrifol, Y rhai nid ydent yn rhuſo neſau at Dduw drwŷ weddi, prŷd ni feiddiant ddyfod at ei fwrdd ſanctaidd ef, o herwŷdd eu pechodau anedifeiriol.

Eithr o ba bechodau bynnag y bu gŵr yn euog gŷnt, os ŷw ef yn gwîr edifarhau amdanŷnt, ac a llawn-frŷd calon yn ymadel a hwŷnt am yr amſer i ddyfod, mae Duw mor fynŷch, ac mor eglur gwedi addo y dyru efe lawn a chwbl faddeuant amdanŷnt, modd nis gellir yn gyfion eu gwneuthur yn eſcus yn y bŷd o rwŷſtŷr i leſter i ni neſau atto ef yn ei ordinhadau.

Os ydŷw gan hynnŷ, yngallu pôb dŷn, (or lleia o bôb un yr hwn drwŷ hîr gwrs o ddrygioni, nid ŷw gwedi digio Duw i gymerŷd ei râs oddiwrtho) yn ei allu, meddaf drwŷ'r grâs ar nerth hwnnw i mae Duw yn cynnig iddo yn waſtadol edifarhau oi bechodau, a gwellhau ei fuchedd; os ydŷw'r gŵr hwnnw yn edrŷch ar ei bechodau, eu bôd hwŷnt yn rhwŷſtr,

rhwng

rhwngtho ef ar cymmun ſanctaidd; etto y [illegible] rwŷſtr ŷw yr hwn y dichon ef ei hun ei ſymm[illegible] am hynnŷ, nis gellir mewn cyfiawnder ei gyfrif [illegible] rhwŷſtr yn y peth hwn.

Ond fe ddywed rhŷwun oſgatfŷdd er ei fôd ef yn erfŷn ar dduw am faddeuant oi bechodau gŷnt, ac yn ddifrifol yn bwriadu ymadel a hwŷnt; etto ofni a mae o herwŷdd ei fôd yn wann a gellir rŷw amſer neu gilŷdd ei dwŷllo, drwŷ ei wendid ei hun, neu gryfder rhŷw brofedigaeth i dori 'r amcanion dâ a wnaeth efe, ac fellŷ dychwelŷd at ei bechodau drachefn; Ac os fel hŷn i digwŷdde iddo ef, ammeu y mae na dderbyniau Duw efe fŷth i faddeuant a chymod drachefn; Ac o herwŷdd hŷn i mae'n tybied mai goreu iddo ef ymgadw oddiwrth y cymmun rhag rhedeg ei hun i berŷgl, o gael ei gau allan o obaith teŷrnas Nêf.

Yn atteb i hŷn, myfi a ddygaf y tri pheth hŷn.

Yn gyntaf. er bôd gŵr yn rhag-weled yn eglur a bŷdd ef debŷg rŷw amſer i ſyrthio i rŷw bechodau o wendid, (y cyffelib ŷw gair ymryfŷſo, neu weithred anyſtyriol) etto ni ddylau hŷn ei rwŷſtro ef rhag dyfod at y cymmun ſanctaidd: Canŷs mal y dywaid St. *Iago mewn llawer o bethau yr ydem ni bawb yn llithro*, *Iago*. 3. 2. Fellŷ nid oes un-gŵr ar wŷneb y ddaiar a all fôd yn ſiwr y ceidw efe ei hun rhag pôb mâth ar bechod: Or tu arall mal nid oes néb heb gael ei ran, un ai mwŷ ai llai o wendid dynol; fellŷ nid ŷw

ond

mawr: doedd yn ŵr, ie a phechod hefŷd i'r cyffelib ddŷn ddyfod at y Cymmun tra byddo yn y Cyflwr hwnnw; Ond rhaid i mi ddywedŷd iddo hefŷd mae nid pechod ydŷw yn unig am ei fôd yn dyfod, eithr bôd ei weddiau hefŷd yn ffiaidd ger bron Duw. Dihar. 28. 9. Canŷs pa bêth ydoedd ond gwawd a dirmŷg (or Duwiol fawrhydi) i wŷr gymerŷd arno ei addoli, a'i anrhydeddu, ac ynteu yrun amſer yn myned rhagddo oi wirfodd mewn annufudddod iw orchymynion? Dymunwn pe bae y rheini yn yſtyried hŷn yn ddifrifol, Y rhai nid ydent yn rhuſo neſau at Dduw drwŷ weddi, prŷd ni feiddiant ddyfod at ei fwrdd ſanctaidd ef, o herwŷdd eu pechodau anedifeiriol.

Eithr o ba bechodau bynnag y bu gŵr yn euog gŷnt, os ŷw ef yn gwîr edifarhau amdanŷnt, ac a llawn-frŷd calon yn ymadel a hwŷnt am yr amſer i ddyfod, mae Duw mor fynŷch, ac mor eglur gwedi addo y dyru efe lawn a chwbl faddeuant amdanŷnt, modd nis gellir yn gyfion eu gwneuthur yn eſcus yn y bŷd o rwŷſtŷr i leſter i ni neſau atto ef yn ei ordinhadau.

Os ydŷw gan hynnŷ, yngallu pôb dŷn, (or lleia o bôb un yr hwn drwŷ hîr gwrs o ddrygioni, nid ŷw gwedi digio Duw i gymerŷd ei râs oddiwrtho) yn ei allu, meddaf drwŷ'r grâs ar nerth hwnnw i mae Duw yn cynnig iddo yn waſtadol edifarhau oi bechodau, a gwellhau ei fuchedd; os ydŷw'r gŵr hwnnw yn edrŷch ar ei bechodau, eu bôd hwŷnt yn rhwŷſtr,

rhwng

rhwngtho ef ar cymmun ſanctaidd; etto y cyſtu rwŷſtr ŷw yr hwn y dichon ef ei hun ei ſymmudo, ac am hynnŷ, nis gellir mewn cyfiawnder ei gyfriy yn rhwŷſtr yn y peth hwn.

Ond ſe ddywed rhŷwun oſgatfŷdd er ei fôd ef yn erfŷn ar dduw am faddeuant oi bechodau gŷnt, ac yn ddifrifol yn bwriadu ymadel a hwŷnt; etto ofni a mae o herwŷdd ei fôd yn wann a gellir rŷw amſer neu gilŷdd ei dwŷllo, drwŷ ei wendid ei hun, neu gryfder rhŷw brofedigaeth i dori 'r amcanion dâ a wnaeth efe, ac felly dychwelŷd at ei bechodau drachefn; Ac os fel hŷn i digwŷdde iddo ef, ammeu y mae na dderbyniau Duw efe fŷth i faddeuant a chymod drachefn; Ac o herwŷdd hŷn i mae'n tybied mai goreu iddo ef ymgadw oddiwrth y cymmun rhag rhedeg ei hun i berygl, o gael ei gau allan o obaith teŷrnas Nêf.

Yn atteb i hŷn, myfi a ddygaf y tri pheth hŷn.

Yn gyntaf. er bôd gŵr yn rhag-weled yn eglur a bŷdd ef debŷg rŷw amſer i ſyrthio i rŷw bechodau o wendid, (y cyffelib ŷw gair ymryfŷſo, neu weithred anyſtyriol) etto ni ddylau hŷn ei rwŷſtro ef rhag dyfod at y cymmun ſanctaidd: Canŷs mal y dywaid St. Iago *mewn llawer o bethau yr ydem ni bawb yn llithro*, Iago. 3. 2. Felly nid oes un-gŵr ar wŷneb y ddaiar a all fôd yn ſiwr y ceidw efe ei hun rhag pôb mâth ar bechod: Or tu arall mal nid oes nêb heb gael ei ran, un ai mwŷ ai llai o wendid dynol; felly nid ŷw ond

od rheſwm i ni feddwl a gall y rhain rŷw amſer au gllŷdd ddyfod arno yn fuan ac yn ddiſymmwth, ai hudo i rŷw bechodau: Yn erbŷn ein gwendid gan hynnŷ, rhaid i ni ymdrechu yn waſtadol; Ac mae i ni reſwm i obeithio a gallwn trwŷ râs Duw, an diwŷdrwŷdd dyfal, a'n gofalus ymgais ein hunain, bôb dŷdd fwŷ-fwŷ ymgryfhau yn eu herbŷn; Eithr pe bae hŷn eſcus dâ i ymgadw oddiwrth y Cymmun Bendigedig, am nis gall gŵr gael llawn a chwbl fuddugoliaeth ar ei holl bechodau ar unwaith, ni welafi pa fôdd a galle y goreu o ddynnion gyfrannu o hono yn ddiberŷgl, o herwŷdd nid ydent hwŷthau y chwaith yn gwbl berffaith. A hŷn fyddeu 'r ffordd i roddi heibio, ac i lwŷr-ddileu yr ordinhâd hwn.

yn ail, ond am bechodau gwirfodd pwrpaſol, neu am ddychwelŷd yn ôl i hên gwrs o ddrygioni, nid oes neb ond trwŷ nerth Duw ai ofal ei hun a all ei ſiccrhau ei hun yn eu herbŷn. Ond pa un bynnag, fe all Duw weled yn ddâ er mwŷ ufudd-dod a phrofedigaeth pellach o honom, ein gadel etto yn egored i'r pechodau ſŷ'n gyffredinol i'n naturſaeth; ond am bechodau gwirfodd a phwrpaſol, ni a allwn fôd yn ſiwr mai *ffyddlon ŷw Duw, yr hwn ni âd ein temtio uwch law ein hymddiffŷn, eithr efe a wna ynghŷd ar temtaſiwn ddiangfa hefŷd fal y gallom*, (oni bŷdd ein bai ein hunain) *ei wrthod.* 1 *Cor.* 10. 13. Ac ni ffaelia ef fŷth *neſau attom ni*, tra bythom ninnau gofalus i *neſſau atto ef.* *Iago.* 4. 8. Gadewch i ni gan hynnŷ amcanu o wirſrŷd calon, a byddwn yn ddiwŷd a gofalus i wneuthur

yr hŷn

hŷn a allom, ac nid rhaid i ni ddigaloni, [illegible] pethau hŷn tra bythom yn ſiwr na âd Duw [illegible] mewn eiſieu ei gynnhorthwŷad ef.

Eithr yn drydŷdd, bydded y matter cynddrwg [illegible] allo, ſef ar ôl Edifeirwch difrifol, ac amcanion ſicr [illegible] wellhâd, a ſicrhâd gan dderbŷn y Cymmun Bendigedig; os digwŷdd i ŵr ſyrthio drwŷ brofedigaethau y Bŷd, y Cnawd, neu'r Cythrael, a dychwelŷd o hono iw gamweddau gŷnt, mewn grâdd cŷfiwch neu uwch nag or blaen; Etto yn y fâth gyflwr a hwn nid allwn farnu fôd Duw wedi cau allan y cyfrŷw ddŷn bŷth o boſſiblrwŷdd maddeuant a chymod: Mae yn wir llawer o fannau or Yſcrythur yn dangos fôd cyflwr y cyfrŷw ddŷn yn ofnadwŷ a pheryglus; y cyffelib ŷw. *Heb.* 6. 4. 5. 6. a phennod. 10. 26. 27. 2. *Peter.* 2. 20. 21. Ond os or tu arall yr Yſtyriwn, mor uchel, ac mor aml a goſodwŷd allan, ac a mawrygwŷd Trugaredd Duw, ie tuagat y pechaduriaed mwŷaf, ar ôl eu hedifeirwch, *ac nad ŷw ef yn ymhoffi ymmarwolaeth yr Annuwiol, onid trei or annuwiol oddiwrth ei ffordd a bŷw.* Ezek. 33, 11. *hîr ymarhous iw efe tuagattom ni, heb Ewŷllyſio fôd neb yn golledig, ond dyfod o bawb i Edifeirwch.* 2. Peter 3. 9. *Pe bae ein pechodau fel yſcarlad, neu gôch fel Crimſon,* etto mae Duw yn barod ar ein Edifeirwch iw gwneud *cŷn wŷnned ar eira neu wlân.* Iſai. 1. 18. Oddiwrth hŷn a llawer o fannau eraill or Yſcrythur rwi'n tybied a gallwn gaſclu os y pechadur annuwiolaf ar ôl hîr amſer, os dychwel or diwedd ir fâth deimlad oi gyflwr truenus, *fel a trotbo*

ef

od rheſwm i ni feddwl a gall y rhain rŷw amſer au gwlŷdd ddyfod arno yn fuan ac yn ddiſymmwth, ai hudo i rŷw bechodau: Yn erbŷn ein gwendid gan hynnŷ, rhaid i ni ymdrechu yn waſtadol; Ac mae i ni reſwm i obeithio a gallwn trwŷ râs Duw, an diwŷdrwŷdd dyfal, a'n gofalus ymgais ein hunain, bôb dŷdd fwŷ-fwŷ ymgryfhau yn eu herbŷn; Eithr pe bae hŷn eſcus dâ i ymgadw oddiwrth y Cymmun Bendigedig, am nis gall gŵr gael llawn a chwbl fuddugoliaeth ar ei holl bechodau ar unwaith, ni welaſi pa fôdd a galle y goreu o ddynnion gyfrannu o hono yn ddiberŷgl, o herwŷdd nid ydent hwŷthau y chwaith yn gwbl berffaith. A hŷn fyddeu 'r ffordd i roddi heibio, ac i lwŷr-ddileu yr ordinhâd hwn.

yn ail, ond am bechodau gwirfodd pwrpaſol, neu am ddychwelŷd yn ôl i hên gwrs o ddrygioni, nid oes neb ond trwŷ nerth Duw ai ofal ei hun a all ei ſiccrhau ei hun yn eu herbŷn. Ond pa un bynnag, ſe all Duw weled yn ddâ er mwŷ ufudd-dod a phrofedigaeth pellach o honom, ein gadel etto yn egored i'r pechodau ſŷ'n gyffredinol i'n naturſaeth; ond am bechodau gwirfodd a phwrpaſol, ni a allwn fôd yn ſiwr mai *ffyddlon ŷw Duw, yr hwn ni âd ein temtio uwch law ein hymddiffŷn, eithr eſe a wna ynghŷd ar temtaſiwn ddiangfa heſŷd ſal y gallom,* (oni bŷdd ein bai ein hunain) *ei wrthod.* 1 *Cor.* 10. 13. Ac ni ffaelia ef fŷth *neſau attom ni*, tra bythom ninnau gofalus i *neſſau atto ef.* *Iago.* 4. 8. Gadewch i ni gan hynnŷ amcanu o wirſrŷd calon, a byddwn yn ddiwŷd a gofalus i wneuthur

yr hŷn

hŷn a allom, ac nid rhaid i ni ddigalonni, nag o pethau hŷn tra bythom yn ſiwr na âd Duw mewn eiſieu ei gynnhorthwŷad ef.

Eithr yn drydŷdd, bydded y matter cynddrwg a allo, ſef ar ôl Edifeirwch difrifol, ac amcanion ſicr o wellhâd, a ſicrhâd gan dderbŷn y Cymmun Bendigedig; os digwŷdd i ŵr ſyrthio drwŷ brofedigaethau y Bŷd, y Cnawd, neu'r Cythrael, a dychwelŷd o hono îw gamweddau gŷnt, mewn grâdd cŷfiwch neu uwch nag or blaen; Etto yn y fâth gyflwr a hwn nid allwn farnu fôd Duw wedi cau allan y cyfrŷw ddŷn bŷth o boſſiblrwŷdd maddeuant a chymod: Mae yn wir llawer o fannau or Yſcrythur yn dangos fôd cyflwr y cyfrŷw ddŷn yn ofnadwŷ a pheryglus; y cyffelib ŷw. *Heb.* 6. 4. 5. 6. a phennod. 10. 26. 27. 2. *Peter.* 2. 20. 21. Ond os or tu arall yr Yſtyriwn, mor uchel, ac mor aml a goſodwŷd allan, ac a mawrygwŷd Trugaredd Duw, ie tuagat y pechaduriaed mwŷaf, ar ôl eu hedifeirwch, *ac nad ŷw ef yn ymhoffi ymmarwolaeth yr Annuwiol, onid troi or annuwiol oddiwrth ei ffordd a bŷw.* Ezek. 33, 11. *hîr ymarhous iw eſe tuagattom ni, heb Ewŷllyſio fôd neb yn golledig, ond dyfod o bawb i Edifeirwch* 2. Peter 3. 9. *Pe bae ein pechodau fel yſcarlad, neu gôch fel Crimſon,* etto mae Duw yn barod ar ein Edifeirwch iw gwneud *cŷn wŷnned ar eira neu wlân.* Iſai. 1. 18. Oddiwrth hŷn a llawer o fannau eraill or Yſcrythur rwi'n tybied a gallwn gaſclu os y pechadur annuwiolaf ar ôl hîr amſer, os dychwel or diwedd ir fâth deimlad oi gyflwr truenus, *fel a trotho*

ef

Idiwrth ei ddrygioni yr hwn a wnaeth, a bŷw ŷ rhan all oi ddyddiau yn ymarferiad rhinwedd, a gweithedoedd dâ, *a gwneuthur barn a chyfiawnder*, ac er maint ei wendid os efe a erŷs ac a barheiff ynddŷnt, ceiff y cyfrŷw ddŷn *gadw yn fŷw ei Enaid. Eze*, 18. 27. am hŷn i gŷd, mae'n ſefŷll wrth reſwm, mai pa mwŷaf a bu pechodau gŵr, a pha amla a cwŷpodd ef iddŷnt, am hynnŷ mwŷ a dyle ei Driſtwch ef fôd, a mwŷ ymegniol, a diffuant i Edifeirwch, modd a gallo dderbŷn maddeuant: Ond tra byddo poſſibl cael maddeuant yn y fâth gyflwr a hwn; Ni ddylem gyfri ofn y gwrthwŷneb yn eſcus i'n cadw yn ôl oddiwrth y rhai o ordinhadau Duw, ac oddiwrth gyfeillach mwŷ neilltuoll a chymmundeb ag ef.

A hŷn am y rhwŷſtr cyntaf

2 Ond yn ail, y mae rhai yn cymmerŷd arnŷnt eu bôd hwŷnt gwedi ymdrafferthu, a chwedi ymdroi fellŷ mewn buſnes, nad oes ganddŷnt mor amſer i'm baratoi eu hunain erbŷn y Cymmun Sanctaidd, ac am hynnŷ ni ddeuant atto.

Attebaf ir rhai hŷn, y buſſneſs ymma ſŷdd un ai cyfreithlon neu anghyfreithlon, ac os bŷdd yn anghyfreithlon, rhaid ymwrtnod ag ef, ai adel heibio yn hollawl, ac i wneud hŷn yn eſcus pa ham na ddeuwn at y Cymmun Bendigedig, ſŷdd yn wir yn chwanegu yn hytrach nac yn eſcusodi ein heſceuluſdra. Ond os ein buſſneſs ſŷ gyfreithlon o hono ei hun, ac a ddilynir mewn môdd cyfreithlon, os nid oes ynddo ddim yn ein

yn ein rhwŷmo wrth ddim ar ſŷdd An-[illegible]ſt, n[illegible] wrthwŷnebus i Gyfraith Dduw mewn unrh[illegible]id; Y cyfriw fuſſneſs ſŷdd cyn belled oddiwrth ein gw[illegible]uch. ur yn anheilwng, eithr mewn gwirionedd y mae yn ein gwneuthur yn fwŷ cymwŷs i ddrbŷn y Cymmun Sanctaidd; Canŷs fel y mae Segurŷd ei hun yn bechod, a mam, neu or lleia yn fammaeth pôb mâth o ddrygioni; Fellŷ buſneſs goneſt cyfreithlon ŷw Dyledſwŷdd, ymhâ un y mae pôb dŷn yn rhwŷm i fôd yn ddiwŷd ac yn ofalus, 1. *Theſſ.* 4. 11. *Epheſ.* 4. 28. Ac ſiŵr nid ŷw gwneuthuriad dyledſwŷdd, yn gwneuthur gŵr yn ddim llai cymmeradwŷ gan Dduw, nag anghymwŷs i neſau atto ef yn hwn neu un arall o'i ardinhadau.

Ond mae un mâth ar fuſneſs, yn yr hwn mae rhai yn meddwl tra bythont yn ymhel nas gallant eu paratoi eu hunain yn addas ir Cymmun Sanctaidd, a hwnnw iw cyfreithio; Ond i hŷn a rhoddir yr un atteb, ag y roddwŷd euſus i fuſnes yn gyffreninol; Os ydŷw un yn myned i'r gyfraith, a'i frŷd ar wneud cam, neu orthrymu ei gymydog; Os wrth ymhel ag ef, y mae yn arferu rhŷw foddion gwael brwnt anghyſiawn; Os nid ŷw yn fodlon i dreio ei ſatter yn dég, Eithr ceiſio ymhôb môdd Daſlu enllib ar ei wrthwŷnebwr; Neu mewn un gair, os ŷw yn myned rhaddo mewn un môdd ar ſŷdd wrthwŷneb i gyſiawnder, neu gariad perffaith; Rwi yn cydnabod fôd matter Cyfraith or fâth ymma yn gwneuthur dŷn yn hollawl yn anghymwŷs i neſau at Dduw mewn môdd yn y Bŷd; Nid yn unig tra bytho yn ei drin, eithr hefŷd

nes

Idiwrth ei ddrygioni yr hwn a wnaeth, a hŷw y rhan all oi ddyddiau yn ymarferiad rhinwedd, a gweithedoedd dâ, *a gwneuthur barn a chyfiawnder*, ac er maint ei wendid os efe a erŷs ac a barheiff ynddŷnt, ceiff y cyfrŷw ddŷn *gadw yn fŷw ei Enaid. Eze*, 18. 27. am hŷn i gŷd, mae'n ſefŷll wrth reſwm, mai pa mwŷaf a bu pechodau gŵr, a pha amla a cwŷpodd ef iddŷnt, am hynnŷ mwŷ a dyle ei Driſtwch ef fôd, a mwŷ ymegniol, a diffuant i Edifeirwch, modd a gallo dderbŷn maddeuant: Ond tra byddo poſſibl cael maddeuant yn y fâth gyflwr a hwn; Ni ddylem gyfri ofr y gwrthwŷneb yn eſcus i'n cadw yn ôl oddiwrth y a o ordinhadau Duw, ac oddiwrth gyfeillach mwŷ ei-lltuoll a chymmundeb ag ef.

A hŷn am y rhwŷſtr cyntaf

2 Ond yn ail, y mae rhai yn cymmerŷd arnŷnt eu bôd hwŷnt gwedi ymdrafferthu, a chwedi ymdroi fellŷ mewn buſnes, nad oes ganddŷnt mor amſer i'm baratoi eu hunain erbŷn y Cymmun Sanctaidd, ac am hynnŷ ni ddeuant atto.

Attebaf ir rhai hŷn, y buſſneſs ymma ſŷdd un ai cyfreithlon neu anghyfreithlon, ac os bŷdd yn anghyfreithlon, rhaid ymwrthod ag ef, ai adel heibio yn hollawl, ac i wneud hŷn yn eſcus pa ham na ddeuwn at y Cymmun Bendigedig, ſŷdd yn wir yn chwanegu yn hytrach nac yn eſcusodi ein heſceuluſdra. Ond os ein buſſneſs ſŷ gyfreithlon o hono ei hun, ac a ddilynir mewn môdd cyfreithlon, os nid oes ynddo ddim yn

ein

yn ein rhwŷmo wrth ddim ar ſŷdd An-ofneſt, n wrthwŷnebus i Gyfraith Dduw mewn unmodd; Y cyfriw fuſſneſs ſŷdd cyn belled oddiwrth ein gwneuthur yn anheilwng, eithr mewn gwirionedd y mae yn ein gwneuthur yn fwŷ cymwŷs i ddrbŷn y Cymmun Sanctaidd; Canŷs fel y mae Segurŷd ei hun yn bechod, a mam, neu or lleia yn fammaeth pôb mâth o ddryg-ioni; Fellŷ buſneſs goneſt cyfreithlon ŷw Dyledſwŷdd, ymhâ un y mae pôb dŷn yn rhwŷm i fôd yn ddiwŷd ac yn ofalus, 1. *Theſſ.* 4. 11. *Epheſ.* 4. 28. Ac ſiŵr nid ŷw gwneuthuriad dyledſwŷdd, yn gwneuthur gŵr yn ddim llai cymmeradwŷ gan Dduw, nag anghymwŷs i neſau atto ef yn hwn neu un arall o'i ardinhadau.

Ond mae un mâth ar fuſneſs, yn yr hwn mae rhai yn meddwl tra bythont yn ymhel nas gallant êu paratoi eu hunain yn addas ir Cymmun Sanctaidd, a hwnnw iw cyfreithio; Ond i hŷn a rhoddir yr un atteb, ag y roddwŷd euſus i fuſnes yn gyffreninol; Os ydŷw un yn myned i'r gyfraith, a'i frŷd ar wneud cam, neu orthrymu ei gymydog; Os wrth ymhel ag ef, y mae yn arferu rhŷw foddion gwael brwnt anghy-ſiawn; Os nid ŷw yn fodlon i dreio ei fatter yn dêg, Eithr ceiſio ymhôb môdd Daflu enllib ar ei wrth-wŷnebwr; Neu mewn un gair, os ŷw yn myned rhag-ddo mewn un môdd ar ſŷdd wrthwŷneb i gyfiawnder, neu gariad perffaith; Rwi yn cydnabod fôd matter Cyfraith or fâth ymma yn gwneuthur dŷn yn hollawl yn anghymwŷs i neſau at Dduw mewn môdd yn y Bŷd; Nid yn unig tra bytho yn ei drin, eithr hefŷd

nes

s iddo dalu yn ôl, a bodloni hŷd eithaf ei allu
m yr holl gam a wnaeth efe iw gymydog drwŷ hynŷ,
Eithr drachefen pa ham yr ymhel un gŵr o Griſtion
ar fâth fatter, Yr hwn ſŷ'n wrthwŷneb i oneſtrwŷdd
cyffredinol, a chydwŷbod ddâ? Ond os ymdrodd ef
ei hun yntho heb wŷbod pa beth yr ydoedd yn ei
wneuthur; Pa ham nad ŷw ef yn gadel heibio a pheido
canlŷn matter anghyfion, neu fatter Cyfion mewn
môdd anghyfion? Pa ham nad ŷw yn gwneuthur bod-
lonrhwŷdd iw gymydog os gwnaeth gam ag ef? a pha
fôdd a dichon ef ddiſgwŷl gwneuthur hynnŷ yn eſcus
i gadw oddiwrth fwrdd Sanctaidd DUW, yr hŷn a
all ef ei adel heibio pan fynno.

Ond or tû arall, os nid ŷw ef yn amcanu dim am-
genach, ond treio cyfraith y Deŷrnas yn dêg, a gallu'r
barnwr a ordeinwŷd gan Dduw, un ai i ymddiffŷn
neu i oreſgŷn yr hŷn y mae ef yn meddwl yn ei gydw-
ŷbod ŷw ei euddo cywir cyfion; Os wrth ei drin a
mae yn myned rhagddo, yn oneſt heb na thwŷll na
brâd: Ac yn ddiweddaf, os nid ŷw yn dwŷn malais,
nag mewn môdd yn y bŷd yn ceiſio dial ei lŷd ar ei
wrthwŷnebwr, ond bôd yn waſtad yn barod i wneuth-
ur pôb Cymwŷnas a thwrn dâ rheſymmol iddo ef; Yn
y fath fatter Cyfraith a hwn, nid oes dim gwrthwŷn-
ebus i ddyledſwŷdd Criſtion, ac o herwŷdd hynnŷ nid
all fôd yn rhwŷſtr yn y bŷd i leſtŷr iddo ddyfod at
y Cymmun Sanctaidd.

Ond ſe ddywaid rhai yſgatfŷdd, er nad oes dim
drwg nag anghyfreithlon yn eu buſneſs hwŷnt, nag
yn eu ffordd

ffordd ol drin, Etto y mae yn cymerŷd i fynu ei holl amſer, fel nad oes iddŷnt Ennŷd i Wneuthur y Dyledſwŷddau Defoeſionol hyn ſŷ angenrheidiol i lawn barodtoi. Ac hefŷd fe allei nad oes gan rai gymmaint a llê cyfaddas iw neilltuo eu hunain i wneuthur eu Defoſiwn, hŷn all fôd cyflwr llawer o weinidogion, a mllwŷr cyffredin, ar cŷffelib, a pha fodd a gallant eu parotoi eu hunain fel y dylent, a pha fodd a meiddiant ddyfod, heb eu parotoi.

I hŷn attebaf, mae Camgymeriad ŷw, rhai pobl a meddwl dâ y rhai ſŷ'n tybied na ddylent feiddio derbŷn y Cymmun Sanctaidd heb iddŷnt ddywedŷd hŷn a hŷn o weddiau, a threilio hŷn a hŷn o oriau yn neulltuol mewn myfyrdod rŷw nifer o ddyddiau o flaen y cymmun; Ond lle mae dŷn wrth ei archiad ei hun ac yn feiſtr oi amſer ei hun, Eithr y mae ef yn fwŷ iw ganmol os yn y fâth achos a hŷn a treulia ef fwŷ o oriau nag ar amſeroedd eraill yn neulltuol, yn gweddio, darllain, a myfyrio; Fel a Gallo drwſio ei Lamp cŷn myned i gyfarfod a'r priodfab; A glanhau a harddu ei wîſg briodas cŷn myned â'r wlêdd briodas, Ond pan fo gwaſanaeth cyffredin gwlâd neu angenrheidiau neulltuol ei hun, neu dylwŷth yn ei rwŷmo ef mewn cymmaint o fuſneſs fel nad oes ganddo amſer nag ennŷd iw neulltuo ei hun; Os ynghanol ei orchwŷlion a cymmer ef ofal yn waſtad fôd Duw yn ei feddwl, a derchafu ei galon atto ef yn fynŷch mewn gweddiau byrrion duwiol, a phrŷd nad oes ganddo na ſtafell na gârdd na

maes

maes iw neullcuo ei hun, os Cymeriff yn ddifrifol iw feddwl ei hun, ac fe all wneuthur hynny ymhob man, yn ei welŷ hanner nôs, neu ymŷſg y cwmni mwŷaf y dŷdd, ac yno ymorol a'i bechodau gynt, ac adnewŷddu ei amcanion o wellhâd, a hŷn igŷd o galon ddâ, a meddwl goneſt tuagat Dduw ai waſanaeth, ac ymarferiad Duwioldeb, nid ammeu na dderbŷn Duw ef, cyſtal a gweithredoedd mwŷ Defoſionawl y rheini gan ba rai y mae mwŷ o amſer i wneuthur y dyledſwŷddau hynny. a hŷn am yr ail rhwŷſtŷr.

3 Yn drydŷdd, rhai a ddywaid er eu bôd hwŷnt yn ceiſio parodtoi eu hunain ir Cymmun Sanctaidd, etto maent yn gweled nad allant cyſtal ag y dylent; ac o herwŷdd hynny nid ŷnt yn dyfod: i eſcuſion gwŷr or fath ymma, mi a roddaf atteb i bob un.

Rhai ſŷ'n meddwl nad ydent deilwng i ddyfod, o herwŷdd eu bod yn anyſcedig, ac heb eu ſylfaenu a'u haddyſcu 'n iawn ymhyngciau eu crefŷdd.

I hŷn attebaf os bŷdd gŵr yn wir heb wŷbod y pethau hynny ſŷ'n wir angenrheidiol i iechŷdwiraeth pôb Criſtion; Nid ŷw yn ſiŵr gymwŷs ir cyffelib ŵr ddyfod at y Cymmun Sanctaidd, nes ei gyfarwŷddo a'i addyſgu yn well; Ond yr addŷſg ymma ſŷdd cŷn hawſed ei chael yn ein mŷſg ni, mai baî gŵr ei hun ŷw os ydŷw hebddo; Gan hawſed ydoedd i bôb dŷn, ar ſŷdd un ai yn Darllain neu yn clowaid darllain, ac ecſponio yr Yſcrythur yn ein heglwŷs ni, i ddyſgu yr holl bethau mwŷaf angenrheidiol

angenrheidiol yn y grefŷdd griſtionogol; Duw a greodd bôb péth, mai Mâb Duw ŷ Griſt, a dyfod o hono ir bŷd, a chymerŷd ein arno, a dioddef tros ein prynedigaeth, ac ar ôl ei ddd ddefaint cyfodi o hono oddiwrth y meirw, ac eſcyn nodd ir Nefoedd, lle mae'n aros yn dragywŷddol yngogoniant a mawrhydi Duw, yn eiriol troſom yn Dragywŷdd, ac a daw efe drachefn yn niwedd y Bŷd, i farnu 'r Bŷw ar meirw, (y rhai a gyfodant y prŷd hynnŷ) ac a barna ef bôb dŷn, un ai i ddedwŷddwch, neu i drueni Tragywŷddol; Ac mai trwŷ fedŷdd y derbynir pôb Criſtion ir Eglwŷs, ai ddyledſwŷdd ef ŷw bŷw o hono yn ſobor, yn gyfiawn, ac yn dduwiol yn y Bŷd preſenol, ac mai trwŷ nerth yr Yſprŷd Glân (yr hwn ŷw rhoddwr bywŷd yſprydol i ni) ein cynnorthwŷo ni i wneuthur y dyledſwŷddau hŷn: Ac yn ddiweddaf, er côf am farwolaeth a dioddefaint ein Iachawdwr Ieſu Griſt, i'n gorchymynir i fwŷtta or Bara hwnnw, ac i yfed or Cwppan honno a appwŷntiodd ef, yr hŷn ŷw Cymmun ei gorph ai waed; Hynnŷ ŷw y moddion trwŷ ba rai yr ydem yn cyfranu yn naioni a lleſhâd yr aberth a aberthodd ef; Ac yn haeddedigacthau ei ddioddefaint, a ddioddefodd ef yn ei gorph, a thywallt ei waed troſom ni, megŷs a dywedais uchod: Hŷn ôll meddaf ſŷ cŷn hawſed iw dyſgu a'u deall, mai cywilŷdd bôd neb heb ei wŷbod, ſŷ'n tario mewn gwlad Griſtionogol: ar ſawl a ddyſgwŷd cymhelled a hŷn yn ei grefŷdd, ac ſŷdd yn ymegnio yn ôl ei allu

maes iw neulltuo ei hun, os Cymeriff yn ddifrifol iw feddwl ei hun, ac fe all wneuthur hynny ymhob man, yn ei welŷ hanner nôs, neu ymŷſg y cwmni mwŷaf y dŷdd, ac yno ymorol a'i bechodau gynt, ac adnewŷddu ei amcanion o wellhâd, a hŷn ígŷd o galon ddâ, a meddwl goneſt tuagat Dduw ai waſanaeth, ac ymarferiad Duwioldeb, nid ammeu na dderbŷn Duw ef, cyſtal a gweithredoedd mwŷ Defoſionawl y rheini gan ba rai y mae mwŷ o amſer i wneuthur y dyledſwŷddau hynnŷ. a hŷn am yr ail rhwŷfŷr.

3 Yn drydŷdd, rhai a ddywaid er eu bôd hwŷnt yn ceiſio parodtoi eu hunain ir Cymmun Sanctaidd, etto maent yn gweled nad allant cyſtal ag y dylent; ac o herwŷdd hynnŷ nid ŷnt yn dyfod: i eſcuſion gwŷr or fath ymma, mi a roddaf atteb i bob un.

Rhai ſŷ'n meddwl nad ydent deilwng i ddyfod, o herwŷdd eu bod yn anyſcedig, ac heb eu ſylfarnu a'u haddyſcu 'n iawn ymhyngciau eu crefŷdd.

I hŷn attebaf os bŷdd gŵr yn wir heb wŷbod y pethau hynnŷ ſŷ'n wir angenrheidiol i iechŷdwiraeth pôb Criſtion; Nid ŷw yn ſiŵr gymwŷs ir cyffelib ŵr ddyfod at y Cymmun Sanctaidd, nes ei gyfarwŷddo a'i addyſgu yn well; Ond yr addŷſg ymma ſŷdd cŷn hawſed ei chael yn ein mŷſg ni, mai baî gŵr ei hun ŷw os ydŷw hebddo; Gan hawſed ydoedd i bôb dŷn, ar ſŷdd un ai yn Darllain neu yn clowaid darllain, ac ecſponio yr Yſcrythur yn ein heglwŷs ni, i ddyſgu yr holl bethau mwŷaf angenrheidiol

angenrheidiol yn y grefŷdd griſtionogol; Duw a greodd bób péth, mai Mâb Duw ŷ Griſt, a dyſod o hono ir bŷd, a chymerŷd ein n arno, a dioddef tros ein prynedigaeth, ac ar ól ei ddi ddefaint cyfodi o hono oddiwrth y meirw, ac eſcynnodd ir Nefoedd, lle mae'n aros yn dragywŷddol yngogoniant a mawrhydi Duw, yn eiriol troſom yn Dragywŷdd, ac a daw efe drachefn yn niwedd y Bŷd, i farnu 'r Bŷw ar meirw, (y rhai a gyfodant y prŷd hynnŷ) ac a barna ef bôb dŷn, un ai i ddedwŷddwch, neu i drueni Tragywŷddol; Ac mai trwŷ fedŷdd y derbynir pób Criſtion ir Eglwŷs, ai ddyledſwŷdd ef ŷw bŷw o hono yn ſobor, yn gyfiawn, ac yn dduwiol yn y Bŷd preſenol, ac mai trwŷ nerth yr Yſprŷd Glán (yr hwn ŷw rhoddwr bywŷd yſprydol i ni) ein cynnorthwŷo ni i wneuthur y dyledſwŷddau hŷn: Ac yn ddiweddaf, er cóf am farwolaeth a dioddefaint ein Iachawdwr Ieſu Griſt, i'n gorchymynir i ſwŷtta or Bara hwnnw, ac i yfed or Cwppan honno a appwŷntiodd ef, yr hŷn ŷw Cymmun ei gorph ai waed; Hynnŷ ŷw y moddion trwŷ ba rai yr ydem yn cyfranu yn naioni a lleſhâd yr aberth a aberthodd ef; Ac yn haeddedigaethau ei ddioddefaint, a ddioddefodd ef yn ei gorph, a thywallt ei waed troſom ni, megŷs a dywedais uchod: Hŷn óll meddaf ſŷ cŷn hawſed iw dyſgu a'u deall, mai cywilŷdd bód neb heb ei wŷbod, ſŷ'n tario mewn gwlad Griſtionogol: ar ſawl a ddyſgwŷd cymhelled a hŷn yn ei grefŷdd, ac ſŷdd yn ymegnio yn ôl ei allu

egu ei wŷbodaeth ymhethau duwiol, gydag eriad goneſt pur, or hŷn y mae yn deall nid id iddo ofni a gwrthod Duw ef, o elſiau ychwaneg o wŷbodaeth; Er bôd yn rhaid i ni yn ôl ein gallu, chwanegu at ein rhinwedd wŷbodaeth: Etto nid llawer o wŷbodaeth, ond o oneſtrwŷdd, cariad-perffaith, a Duwioldeb pur, ſŷdd yn ein gwneuthur yn gymeradwŷ gan Dduw. Edrŷch 1 *Cor.* 1. 19. hŷd y 7. *vers* or ail bennod.

Dracheſn, rhai ſŷ'n gweled fod eu ffŷdd hwŷnt yn egwan ac yn amheuûs, ac yn llawn petruſder ymhethau crefyddol, ac am hynnŷ yn ofni dyfod at y Cymmun.

I hŷn attebaf, mai goreu pa cryfa a chadarna a fytho ffŷdd gŵr, ac ni a ddylem ymegnio i adeiladu ein ffŷdd ar Sylfaen ſiŵr ddiyſgog, er cyſſur i'n ein hunain, fel a bythom parodtach, ar bôb achos i atteb i bôb un a ofynno i ni reſwm am a gobaeth ſŷdd ynom. 1. *Peter.* 3. 15. Ond pan fytho un gwedi gwneud ei oreu i gryfhau, a chadarnhau ei ffŷdd, er ei fôd yn parhau yn egwan ac yn ddi-nerth, os efe ſŷdd goneſt a duwiol yn ei fuchedd a'i ymarweddiad, nid ŷw ef lai cymeradwŷ gan Dduw o achos gwendid ei ffŷdd; Canŷs cryfder ffŷdd nid ydoedd bŷth yn ein cyrrheuddiad ein hunain, o herwŷdd pa ham nid ŷw cymmaint yn ddyledſwŷdd arnom, ac ydoedd dawn Duw, y mae yn ei roddi yn y fâth feſur ag a gwel ef fod yn ddâ, ir rhai ſŷdd bûr a diwŷ yn ei waſanaeth ef; Ar fawl ſŷdd wan yn y

ffŷdd

ffŷdd, a all er hynnŷ fod yn Gri[illegible]
iw dderbŷn i Eglwŷs Crift, er nad [illegible]
ymrafaelion rheſymmau. *Rhuf.* 14. 1. Tr[illegible]
yn parhau i ddwŷn llawer o ffrwŷth, y[illegible]
gwŷbod ei fôd yn fŷw, ac nid ŷm yn ei dorri [illegible]
yn y man, ai daflu ir tân, o herwŷdd i fôd yn [illegible]
yn ei wreiddin, ac yn hawdd ganddo yſgwŷd [illegible]
nerth y gwŷnt: A r ffŷdd wanna ar ſŷdd yn dwŷn
ffrwŷth o weithredoedd dâ, a fŷdd gymeradwŷ gan
Dduw, pan ddirmyga ef ffŷdd gre anffrwŷthlon
Edrŷch. *Iago.* 2. 14. &c. Pan fo gŵr goneſt creſ-
yddol yn gweled fod ei ffŷdd mewn un môdd yn
ſiglog ac yn egwan, cymered iddo ymadrodd y gŵr
dâ yn yr Efengŷl. *Arglwŷdd yr wŷf yn Credu, cymmorth
fy angrhediniaeth i*; *Marc.* 9. 24. Ac nag amheued
na dderbŷn Duw ef, yr hwn ſŷdd o anfeidrol ddai-
oni a thrugaredd.

Eraill hefŷd ſŷn ofni, nad ydent yn caru Duw
cyſtal ag a dylent, ar achos ŷw, o herwŷdd nid ydent
yn teimlo ynddŷnt eu hunain gynhyrfiadau mor gyn-
nes ac mor gariadus yn eu meddyliau tuagatto ef,
ac y maent yn tybied fod yn gymwŷs iw odidowg-
rwŷdd anfeidrol, A'i ddaioni ef; Ac am hŷn o
achos ni feiddiant ddyfod i'r Cymmun.

I hŷn yrwi'n atteb, goreu pa cynheſa a pherffeithia
a fytho ein cariad tuagat Dduw, Cyſtal a'n ffŷdd
am fôd yn gadarn ac yn ddiyſgog, Eithr megis ag a
bernir ein ffŷdd wrth ei ffrwŷthlondeb, yn hytrach
nac wrth ei chadernid, fel a dangoſais euſus, felly

egu ei wŷbodaeth ymhethau duwiol, gydag eriad goneſt pur, or hŷn y mae yn deall nid d iddo ofni a gwrthod Duw ef, o elſiau ychwaneg o wŷbodaeth; Er bôd yn rhaid i ni yn ôl ein gallu, chwanegu at ein rhinwedd wŷbodaeth: Etto nid llawer o wŷbodaeth, ond o oneſtrwŷdd, cariad perffaith, a Duwioldeb pur, ſŷdd yn ein gwneuthur yn gymeradwŷ gan Dduw. *Edrŷch* 1 *Cor.* 1. 19. hŷd y 7. *vers* or ail bennod.

Dracheſn, rhai ſŷ'n gweled fod eu ffŷdd hwŷnt yn egwan ac yn amheuûs, ac yn llawn petruſder ymhethau crefyddol, ac am hynnŷ yn ofni dyfod at y Cymmun.

I hŷn attebaf, mai goreu pa cryfa a chadarna a fytho ffŷdd gŵr, ac ni a ddylem ymegnio i adeiladu ein ffŷdd ar Sylfaen ſiŵr ddiyſgog, er cyſſur i'n ein hunain, fel a bythom parodtach, ar bôb achos i atteb i bôb un a ofynno i ni reſwm am a gobaeth ſŷdd ynom. 1. *Peter.* 3. 15. Ond pan fytho un gwedi gwneud ei oreu i gryfhau, a chadarnhau ei ffŷdd, er ei fôd yn parhau yn egwan ac yn ddi-nerth, os efe ſŷdd goneſt a duwiol yn ei fuchedd a'i ymarweddiad, nid ŷw ef lai cymeradwŷ gan Dduw o achos gwendid ei ffŷdd; Canŷs cryfder ffŷdd nid ydoedd bŵth yn ein cyrrheuddiad ein hunain, o herwŷdd pa ham nid ŷw cymmaint yn ddyledſwŷdd arnom, ac ydoedd dawn Duw, y mae yn ei roddi yn y fâth feſur ag a gwel ef fod yn ddâ, ir rhai ſŷdd bûr a diwŷ yn ei waſanaeth ef; Ar fawl ſŷdd wan yn y

ffŷdd

ffŷdd, a all er hynnŷ fod yn Griſtion dâ, [illegible] iw dderbŷn i Eglwŷs Criſt, er nad ŷw [illegible] ymrafaelion rheſymmau. *Rhuſ.* 14 1. Tra bo [illegible] yn parhau i ddwŷn llawer o ffiwŷth, yr ŷ[illegible] gwŷbod ei fôd yn fŷw, ac nid ŷm yn ei dorri i [illegible] yn y man, ai daſſu ir tân, o herwŷdd i fod yn ſiglo yn ei wreiddin, ac yn hawdd ganddo yſgwŷd gan nerth y gwŷnt: A r ffŷdd wanna ar ſŷdd yn dwŷn ffrwŷth o weithredoedd dâ, a fŷdd gymeradwŷ gan Dduw, pan ddirmyga ef ffŷdd gre anffrwŷthlon Edrŷch. *Iago.* 2. 14. &c. Pan fo gŵr goneſt crefyddol yn gweled fod ei ffŷdd mewn un môdd yn ſiglog ac yn egwan, cymered iddo ymadrodd y gŵr dâ yn yr Efengŷl. *Arglwŷdd yr wŷf yn Credu, cymmorth ſy angrhediniaeth i*; *Marc.* 9. 24. Ac nag amheued na dderbŷn Duw ef, yr hwn ſŷdd o anfeidrol ddaioni a thrugaredd.

Eraill hefŷd ſŷn ofni, nad ydent yn caru Duw cyſtal ag a dylent, ar achos ŷw, o herwŷdd nid ydent yn teimlo ynddŷnt eu hunain gynhyrfiadau mor gynnes ac mor gariadus yn eu meddyliau tuagatto ef, ac y maent yn tybied fod yn gymwŷs iw odidowgrwŷdd anfeidrol, A'i ddaioni ef; Ac am hŷn o achos ni feiddiant ddyfod i'r Cymmun.

I hŷn yrwi'n atteb, goreu pa cynheſa a pherffeithia a fytho ein cariad tuagat Dduw, Cyſtal a'n ffŷdd am fôd yn gadarn ac yn ddiyſgog, Eithr megis ag a bernir ein ffŷdd wrth ei ffrwŷthlondeb, yn hytrach nac wrth ei chadernid, fel a danghoſais euſus, felly

yr ysbrythŷr lân sŷn dangos fôd cariad Duw ynom yn ymddangos gan ein bôd yn cadw ei orchmynion. 1. Ioan. 5. 3. Mae rhai o naturiaeth yn hawdd ganddŷnt eu cynhyrfu a serch tuagat y rhai a garant; Ac etto mai eraill heb y cynhyrfiadau ymma mor Barod, ac mor ewŷllysgar a nhwŷthau i wneuthur daloni, a thwrn dâ iw cyfeillion; Ac nid ŷw cariad y diweddaf iw brisio ddim llai, o herwŷdd ei sefydlu yn fwŷ yn y farnedigaeth, ac yn llai darostyngedig ei newidiad nac ydŷw'r gwŷnau; Fel a mesurir cariad perffaith gwraig tuagat ei gŵr wrth ei pharodrwŷdd i foddhau ac i ufuddhau iddo, yn hytrach nag wrth yr hoffdra y mae hi'n dangos iw berson: Os ydŷw gŵr gan hynnŷ, yn amcanu yn siccr, ac o lawn-frŷd calon lynu ar Dduw, a gwneuthur ei orchmynion ar bôb achosion; a gwell ganddo ei foddhau ef, na holl anhrydedd y budd, a phleser y Bŷd ymma, fe all fod yn siŵr ei fôd yn caru Duw yn wîr ac yn ddiffuant, ac nid rhaid iddo ymgadw oddiwrth y Cymmun Bendigedig, o eisiau cynhesrwŷdd mwŷ bŷwiol tuagat Dduw, yr hŷn y mae osgatfŷdd y goreu o ddynion yn fynŷch yn ei ddymuno, iw feddianu ynddŷnt eu hunain.

Eraill sŷdd yn tybied nad ydent mewn cariad perffaith ar holl Fŷd; O herwŷdd eu bôd hwŷnt gwedi ymhel a gwŷr o weithredoedd annuwiol, y rhai a dorrasant eu haddewidion, ac osgatfŷdd eu llyfon hefŷd; Ac fellŷ bradychu y sawl a ymddiriedodd arnŷnt; Neu eu bôd yn euog o rŷw ddrwg

weith

weithredoedd eraill; Ac etto er ufudd-dod [illegible] ynion Duw, ni wnaent mor niwed mewn [illegible] ir cyffelyb wŷr, Etto cŷn fynyched ac [illegible] feddwl amdanynt, mae eu gwaed hwŷnt yn [illegible] yn eu herbŷn, ac nid poſſibl iddynt gadw dân[illegible] eu llid a'u dicter, yr hwn ſŷ'n codi yn eu meddyliau yn erbŷn y bobl hynnŷ; Ac o achos hŷn maent yn ofni nad ŷw eu cariad hwŷnt yn berffaith, ac felly ni lafaſant ddyfod at y Cymmun Bendigedig.

Attebaf i hŷn, ein Cariad tuagat ddŷn, megis tuagat Dduw a feſurir wrth ein amcanion, ac wrth fwriad yr ewŷllŷs, a'n gweithredoedd yn gyfattebol i hynnŷ; Ac nid wrth gynhyrfiad ſydŷn ein gwŷnau, y rhai nid allwn yn waſtad eu gorchfygu a'u radw i lawr? Eithr Pa wŷnau llidiog bynnag a ymhyrddant i'n meddyliau, ar y fâth achoſion a hŷn, os nyni a'u lleſteiriwn i darddu allan yn eiriau atgas maleiſus, neu yn weithredoedd dialus; Os er maint ein digofaint, yr ŷm yn amcanu yn ſicer mewn ufudd-dod i orchymynion Duw i dalu dâ, ac nid drŵg ám ddrŵg; Yn un gair, os fel y mae *St. Paul* yn ein dyſcu pan ddigiom a gwiliwn na phechom. *Eph.* 4. 26. (a hŷn yn ſiŵr a allwn trwŷ nerth a grâs Duw a'n gwiladwriaeth ein hunain) nid rhaid i ni ofni y cynhyrfiadau hŷn o'n meddyllau oddifewn, y rhai nid allwn yn hollawl ei gorchfygu, ond eu lleſtŷr i dorri allan yn eiriau neu weithredoedd drwg, nag ofnwn meddaf a cyfrifir hwŷnt i ni byth yn dorriad Caredigrwŷdd tuagat Dduw.

yr yſgrythŷr lân ſŷn dangos fôl cariad Duw yndom yn ymddangos gan ein bôd yn cadw ei orchmynion. 1. Ioan. 5. 3. Mae rhai o naturiaeth yn hawdd gan ddŷnt eu cynhyrfu a ſerch tuagat y rhai a garant; Ac etto mai eraill heb y cynhyrfiadau ymma mor Barod, ac mor ewŷllyſgar a nhwŷthau i wneuthur daioni, a thwrn dâ iw cyfeillion; Ac nid ŷw cariad y diweddaf iw briſio ddim llai, o herwŷdd ei ſefydlu yn fwŷ yn y farnedigaeth, ac yn llai daroſtyngedig ei newidiad nac ydŷw'r gwŷnau; Fel a meſurir cariad perffaith gwraig tuagat ei gŵr wrth ei pharodrwŷdd i fod hun ac i ufuddhau iddo, yn hytrach nag wrth yr hoffdra y mae hi'n dangos iw berſon: Os ydŷw gŵr gan hynny, yn amcanu yn ſicr, ac o lawn-fŷd calon lynu ar Dduw, a gwneuthur ei orchmynion ar bôb achoſion; a gwell ganddo ei roddhau ef, na holl anhrydedd y budd, a phleſer y Bŷd ymma, ſe all fod yn ſŵr ei fod yn caru Duw yn wîr ac yn ddiffuant, ac nid rhaid iddo ymgadw oddiwrth y Cymmun Bendigedig, o eiſiau cynheſrwŷdd mwŷ bŷwiol tuagat Dduw, yr hŷn y mae oſgatfŷdd y goreu o ddynion yn fynŷch yn ei ddymuno, iw feddianu ynddŷnt eu hunain.

Eraill ſŷdd yn tybied nad ydent mewn cariad perffaith ar holl Fŷd; O herwŷdd eu bôd hwŷnt gwedi ymhel a gwŷr o weithredoedd annuwiol, y rhai a dorraſant eu haddewidion, ac oſgatfŷdd eu llyfon hefŷd; Ac fellŷ bradychu y ſawl a ymddiriedodd arnŷnt; Neu eu bôd yn euog o rŷw ddrwg weith

weithredoedd eraill; Ac etto er ufudd-dod i orchymynion Duw, ni wnaent mor niwed mewn ffordd o ddial gr cyfeiliyb wŷr, Etto cŷn fynyched ac eu gwelant, a'u feddwl amdanynt. mae eu gwaed hwŷnt yn cod yn eu hwybŷn, ac nid posibl iddŷnt gadw dânodd eu llid a'u dicter, yr hwn fŷ'n codi yn eu meddyliau yn erbŷn y bobl hynnŷ; Ac o achos hŷn maent yn ofni nad ŷw eu cariad hwŷnt yn berffaith, ac felly ni lafalant ddyfod at y Cymmun Bendigedig.

Attebaf i hŷn, ein Cariad tuagat ddŷn, megis tuagat Dduw a fefurir wrth ein amcanion, ac wrth fwriad yr ewŷllŷs, a'n gweithredoedd yn gyfattebol i hynnŷ; Ac nid wrth gynhyrfiad fydŷn ein gwŷnau, y rhai nid allwn yn wastad eu gorchfygu a'u rhadw i lawr? Eithr Pa wŷnau llidiog bynnag a ynnhyrddant i'n meddyliau, ar y fâth achofion a hŷn, os nyni a'u llefteiriwn i darddu allan yn eiriau atgas maleifus, neu yn weithredoedd dialus; Os er maint ein digofaint, yr ŷm yn amcanu yn ficcr mewn ufudd-dod i orchymynion Duw i dalu dâ, ac nid drŵg am ddrŵg; Yn un gair, os fel y mae *St. Paul* yn ein dyfcu pan ddigiom a gwiliwn na phechom. *Eph.* 4. 26. (a hŷn yn fiŵr a allwn trwŷ nerth a grâs Duw a'n gwiladwriaeth ein hunain) nid rhaid i ni ofni y cynhyrfiadau hŷn o'n meddyliau oddifewn, y rhai nid allwn yn hollawl ei gorchfygu, ond eu llefŷr i dorri allan yn eiriau neu weithredoedd drwg, nag ofnwn meddaf a cyfrifir hwŷnt i ni bŷth yn dorriad Caredigrwŷdd tuagat Dduw.

Eraill hefŷd ſŷ'n ofni, nad ydent ddigon galarus am eu pechodau a wnaethant, o herwŷdd eu bôd yn gweled nad ŷw eu triſtwch hwŷnt mor ddwŷs ac a dyleu fod, na chŷn gryfed i dynu un deigrŷn o'u llygaid, ac am hŷn, ni feiddiant ddyfod.

Attebaf i hŷn, nid allwn fyth alaru gormod am ein pechodau; Trwŷ ba ral a digiaſom ein Duw daionus: A pha bae boſſibl i afonŷdd o ddagrau redeg i lawr on llygaid, ni fyddeu ond digon bychan, Etto ni feſurir ein galar am bechod oddiwrth fawr driſtwch, yr hwn ſŷ'n darfod yn ebrwŷdd, nac oddiwrth y dagrau y mae yn eu peri, canŷs ebrwŷdd a ſychant i fynu; Ond oddiwrth y gwellhad a mae yn ei weithredu yn ein bucheddau. *St. Paul.* Sŷ'n rhoddi i ni reol ſiŵr i adanbod Duwiol driſtwch, yr hwn ſŷ'n gweithio Edifeirwch. 1. *Cor.* 7. 10. Os bŷdd gan hynnŷ gan ddŷn y cyfrŷw wîr deimlad o'i bechodau, iw ddwŷn ef i edifeirwch, hynnŷ ŷw, i lawn a pharhaus wellhad o'i ſuchedd; Y triſtwch ymma er nad ŷw yn tynnu dagrau on llygaid, etto y mae ef yn wir dduwiol driſtwch, ar cyfrŷw a dderbŷnnir gan Dduw, o herwŷdd ei fôd yn gweithio edifeirwch, yr hŷn ydŷw'r unig ddiben o dduwiol driſtwch.

Eraill dracheſn ſŷn achwŷn, pan roddant yn eu brŷd barodtoi eu hunain erbŷn y Cymmun ſanctaidd, y maent yn y man yn blino ac yn diſtŷgio gan hŷd y Deſoſionau hynnŷ a orchymynnir; A phan geiſiant gymell eu hunain i barhau yn eu gweddiau a myfyrdod; Nid poſſibl iddŷnt a'u holl ofal gadw eu

medd

meddyliau mor ſefydlog, a diwŷd
ent arno, ond er eu gwaethaf nhw'fyd
allan, ac yn rhedeg ar bethau eraill ofer,
ŷnaſol; A hŷn a maent yn ofni ydŷw'r pec
nw o neſau at Dduw a'u genau, a'i anrhy
a'u gweſuſau, ac yn pellhau eu calonnau oddi
Eſaſ. 29. 13. Ac am hynnŷ ni lyfaſant ddyfod
ei fwrdd ſanctaidd ef.

I hŷn attebaf, pa brŷd bynnag a neſaom at Dduw
mewn gweddiau, ni a ddylem yn ſiŵr a'n holl allu
ymegnio i ſefydlu, a chadarnhau ein meddyliau rhag
iddŷnt dorri allan, os gallwn eu lleſtŷr hwŷnt.

Ar ſawl a gymero arno weddio a'i weſuſau, ac
nid ŷw hefŷd yn edrŷch am fôd ei galon, a'i feddyliau
hefŷd yn ddefoſionawl, ſŷdd yn wir euog o ddirmŷg
mawr ar fawrhydi Duw; A gellir yn gyfiawn ei
farnu yn euog or pechod a henwais gynneu. Ond
pan fo gŵr gwedi gwneuthur ei oreu i ſefydlu ei
feddyliau, a'u cadw hwŷnt rhag cyfeilliorni mewn
gweddi; Ac er hŷn ôll o bŷdd amcanion ofer, am-
herthynaſol yn ymhyrddu arno, ac fel Ednod neu
wŷbed y rhain er eu gyrru ymaith yn waſtadol a
ddychwelant iw flino ef; Yn y cyflwr ymma fe
all fôd yn ſiŵr na chyfrif Duw (i'r hwn ſŷ ddaionus
a thrugarog) bŷth hynnŷ yn bechod iddo ef, rhag yr
hwn ni ddichon ef ymgadw ai holl nerth ai allu;
Eithr ei gyfrí yn rhifedi pechodau oi wendid, yn
erbŷn pa rai rhaid iddo ymegnio yn waſtadol, ond
oſgatfŷdd ni fŷdd ef abl iw gorchfygu tra bytho bŷw.

Eraill hefŷd ſŷ'n ofni, nad ydent ddigon galarûs am eu pechodau a wnaethant, o herwŷdd eu bôd yn gweled nad ŷw eu triſtwch hwŷnt mor ddwŷs ac a dyleu fod, na chŷn gryfed i dynu un deigrŷn o'u llygaid, ac am hŷn, ni feiddiant ddyfod.

Attebaf i hŷn, nid allwn fŷth alaru gormod am ein pechodau, Trwŷ ba ral a digiaſom ein Duw daionus: A pha bae boſſibl i afonŷdd o ddagrau redeg i lawr on llygaid, ni fyddeu ond digon bychan, Etto ni feſurir ein galar am bechod oddiwrth fawr driſtwch, yr hwn ſŷ'n darfod yn ebrwŷdd, nac oddiwrth y dagrau y mae yn eu peri, canŷs ebrwŷdd a ſychant i fynu; Ond oddiwrth y gwellhad a mae yn ei weithredu yn ein bucheddau. *St. Paul.* Sŷ'n rhoddi i ni reol ſiŵr i adnabod Duwiol driſtwch, yr hwn ſŷ'n gweithio Edifeirwch. 1. *Cor.* 7. 10. Os bŷdd gan hynnŷ gan ddŷn y cyfrŷw wîr deimlad o'i bechodau, iw ddwŷn ef i edifeirwch, hynnŷ ŷw, i lawn a pharhaus wellhad o'i ſuchedd; Y triſtwch ymma er nad ŷw yn tynnu dagrau on llygaid, etto y mae ef yn wir dduwiol driſtwch, ar cyfrŷw a dderbŷnnir gan Dduw, o herwŷdd ei fôd yn gweithio edifeirwch, yr hŷn ydŷw'r unig ddiben o dduwiol driſtwch.

Eraill dracheſn ſŷn achwŷn, pan roddant yn eu brŷd barodtoi eu hunain erbŷn y Cymmun ſanctaidd, y maent yn y man yn blino ac yn diffygio gan hŷd y Defoſionau hynnŷ a orchymynnir; A phan geiſiant gymell eu hunain i barhau yn eu gweddiau a myfyrdod; Nid poſſibl iddŷnt a'u holl ofal gadw eu

medd

meddyliau mor ſefydlog, a diwŷd ŷn y[illegible]
ent arno, ond er eu gwaethaf nhw'ſyddant [illegible]
allan, ac yn rhedeg ar bethau eraill ofer, ac anf[illegible]
ŷnaſol; A hŷn a maent yn ofni ydŷw'r pechod [illegible]
nw o neſau at Dduw a'u genau, a'i anrhydedd[illegible]
a'u gwefuſau, ac yn pellhau eu calonnau oddiwrth[illegible]
Eſaſ. 29. 13. Ac am hynnŷ ni lyfaſant ddyfod at
ei fwrdd ſanctaidd ef.

I hŷn attebaf, pa brŷd bynnag a neſaom at Dduw mewn gweddiau, ni a ddylem yn ſiŵr a'n holl allu ymegnio i ſefydlu, a chadarnhau ein meddyliau rhag iddŷnt dorri allan, os gallwn eu lleſtŷr hwŷnt.

Ar ſawl a gymero arno weddio a'i wefuſau, ac nid ŷw hefŷd yn edrŷch am fôd ei galon, a'i feddyliau hefŷd yn ddefoſionawl, ſŷdd yn wir euog o ddirmŷg mawr ar fawrhydi Duw; A gellir yn gyfiawn ei farnu yn euog or pechod a henwais gynneu. Ond pan ſo gŵr gwedi gwneuthur ei oreu i ſefydlu ei feddyliau, a'u cadw hwŷnt rhag cyfeiliorni mewn gweddi; Ac er hŷn ôll o bŷdd amcanion ofer, amherthynaſol yn ymhyrddu arno, ac fel Ednod neu wŷbed y rhain er eu gyrru ymaith yn waſtadol a ddychwelant iw ſlino ef; Yn y cyflwr ymma ſe all fôd yn ſiŵr na chyfrif Duw (i'r hwn ſŷ ddaionus a thrugarog) bŷth hynnŷ yn bechod iddo ef, rhag yr hwn ni ddichon ef ymgadw ai holl nerth ai allu; Eithr ei gyfri yn rhifedi pechodau oi wendid, yn erbŷn pa rai rhaid iddo ymegnio yn waſtadol, ond oſgatfŷdd ni fŷdd ef abl iw gorchfygu tra bytho bŷw.

[illegible] o gyngor, yr wŷf yn gweled yn [illegible] ir cyfrŷw ddynion yn y cyflwr [illegible]nŷ ŷw Ar iddŷnt gynhwŷſo eu gweddneullorol, mewn cŷn lleied o eiriau ag a gallant yn gymwŷs; Ac yno ni fŷdd cŷn hawſed ganddŷnt ſlino, neu eu meddyliau dramwŷ allan ag a byddant wrth hîr weddio: nid aml eiriau ſŷn gwneuthur ein, gweddiau yn fwŷ cymeradwŷ, neu i gael eu clywed yn gŷnt gan Dduw. *Mat.* 6. 7. A digon hawdd ydoedd cynhwŷſo yn ychydig eiriau yr hŷn ôll ar ſŷdd angenrheidiol mewn gweddi, nid iw gweddi yr Arglwŷdd ond ber, etto i mae yn gyflawn, ac yn ddiammeu ffŷrf ydoedd, yr hŷn ſŷ fwiaf cymmeradwŷ gan Dduw.

O Dduw bŷdd drugarog wrthif bechadur a dderbynwŷd gan y Pyblican, o ran ei fôd yn dyfod allan o galon oneſt berffaith, Cyſtal a phe buaſeu yn gwneuthur ei gyffes yn ychwaneg o eiriau. *Luc.* 18. 13. Ac nid oes ammeu na ddichon taer weddi fer, a roddir i fynu at Dduw gan enaid gwîr ddefoſionol, gael ei derbyn wrth orſeddfaingc grâs, pan ddelo oddiwrth y cyfrŷw ddŷn, yr hwn o herwŷdd ei wendid naturiol, ni ddichon wneuthur gweddiau hwŷ.

Drachefn y mae rhai eraill yn ymarfer a llawenŷdd, a chadw cwmpheini, ac ni wŷddant pa fodd i fod yn ddifrif, fel a gallant fôd yn gymwŷs i dderbŷn y Cymmun Sanctaidd, ac o achos hynnŷ ni ddeuant.

Attebaf, nid ŷw naturiaeth llawen ſiriol, yn anghyfreith

reithlon, nag yn anfoddus gan [illegible]
y gwrthwŷneb lle r arferir ef mewn [illegible]
a'i gadw i fewn, y mae yn fynych yn [illegible]
jawn i hyfforddi heddwch a chariad yn y [illegible]
hŷn ŷw un diben mawr or gretŷ'ld gristionog[illegible]

Ond cymered ef ofal mawr, na fytho ei lawen[illegible]
ef yn bechadurus yntho ei hun, nac yn hyfforddiad i
ddrygioni yn y Bŷd; Na watwared gretŷdd a Duw-
ioldeb, na gwneuthur gwawd o bechod: Na ddeled
un gair chwerwedd cellweirus, neu a fytho yn tu-
eddu i ddibrifio neu ddiyſtyru cymydog, neu a fytho
yn un modd yn frwnt, ffiedd, neu aniweir, a'lan o'i
wefuſau ef, Na ddanghoſed bleſer neu fodlonrhwŷdd
chwaith, Pan adroddir y cyffelŷb eiriau gan eraill;
Ymgadwed rhag pôb ffiaidd-geirdd ac yſtorau y rhai a
debygir eu gwneuthur o bwrpas i lygru'r Bŷd, Ac
na hyfforddied; Eithr lleſteiried gymmaint ag a allo
bôb mâth o gyfeddach, meddwdod, drygioni, a ha-
logrwŷdd; Yn un gair, edryched rhag iw lawenŷdd
ef ei fradychu ei hun, nag eraill i ddim ar lŷdd wrth-
wŷnebus i ddduwioldeb, cariad perffaith, a ſobreidd-
rwŷdd; A thra ceidw ef ei hun felly (a hŷn lŷdd
eglur a gall pôb un a amcano hynny o'i wirfodd)
nid rhaid iddo ofni ei fôd ef ddim gwaeth Criſtion,
o herwŷdd ei ymarweddiad llawen, neu lai cymwŷs
i dderbŷn y Cymmun ſanctaidd.

Ac yn ddiweddaf, (i orphen yr hŷn ſŷ gennif iw
ddyweddŷd tan y pwngc hwn) y mae rhai gwedi cyf-
arfod a chymmaint o drwblaeth a blinderau yn y bŷd,

y mae gair o gyngor, yr wŷf yn gweled yn ... i roddi ir cyfrŷw ddynion yn y cyflwr ; Hynnŷ ŷw Ar iddŷnt gynhwŷſo eu gweddi neullduol, mewn cŷn lleied o eiriau ag a gallant yn gymwŷs; Ac yno ni fŷdd cŷn hawſed ganddŷnt ſlino, neu eu meddyliau dramwŷ allan ag a byddant wrth hir weddio: nid aml eiriau ſŷn gwneuthur ein gweddiau yn ſwŷ cymeradwŷ, neu i gael eu clywed yn gŷnt gan Dduw. *Mat.* 6. 7. A digon hawdd ydoedd cynhwŷſo yn ychydig eiriau yr hŷn oll ar ſŷdd angenrheidiol mewn gweddi, nid iw gweddi yr Arglwŷdd ond ber, etto i mae yn gyflawn, ac yn ddiammeu ffŷrf ydoedd, yr hŷn ſŷ ſwiaf cymmeradwŷ gan Dduw.

O Dduw bŷdd drugarog wrthif bechadur a dderbynwŷd gan y Pyblican, o ran ei fôd yn dyfod allan o galon oneſt berffaith, Cyſtal a phe buaſeu yn gwneuthur ei gyffes yn ychwaneg o eiriau. *Luc.* 18. 13. Ac nid oes ammeu na ddichon taer weddi fer, a roddir i fynu at Dduw gan enaid gwîr ddefoſionol, gael ei derbyn wrth orſeddfainge grâs, pan ddelo oddiwrth y cyfrŷw ddŷn, yr hwn o herwŷdd ei wendid naturiol, ni ddichon wneuthur gweddiau hwŷ.

Dracheſn y mae rhai eraill yn ymarfer a llawenŷdd, a chadw cwmpheini, ac ni wŷddant pa fodd i tod yn ddiſrif, ſel a gallant fôd yn gymwŷs i derbyn y Cymmun Sanctaidd, ac o achos hynnŷ ni ddeuant.

Attebaf, nid ŷw naturiaeth llawen ſiriol, yn anghyfreith

reithlon; nag yn anfoddus gan D[illegible] y gwrthwŷneb lle rearferir ef mewn cy[illegible] a'i gadw i fewn, y mae yn fynŷch yn w[illegible] jawn i hyfforddi heddwch a charlad yn y [illegible] yn hŷn ŷw un diben mawr or gretŷdd gristionog[illegible]

Ond cymered ef ofal mawr, na fytho ei lawen[illegible] ef yn bechadurus yntho ei hun, nac yn hyfforddiad i ddrygioni yn y Bŷd; Na watwared gretŷdd a Duwioldeb, na gwneuthur gwawd o bechod: Na ddeled un gair chwerwedd cellweirus, neu a fytho yn tueddu i ddibrisio neu ddiystyru cymydog, neu a fytho yn un modd yn frwnt, ffiedd, n[illegible], a lau o'i wefusau ef. Na ddanghosed bleser neu [illegible] chwaith, Pan adroddir y cyffelŷb eiriau [illegible]; Ymgadwed rhag pôb ffiaidd-gedd ac ysforan y rhai a debygir eu gwneuthur o bwrpas i lygru'r Bŷd, Ac na hyfforddied, Fithr [illegible] iried gymmaint ag a allo bôb máth o gyteddach, meddwdod drygioni, a halogrwŷdd; Yn un gair, edrychad rhag iw lawenŷdd ef ei fradychu ei hun, nag eraill i ddim ar lŷdd [illegible] wŷnebus i ddiwioldeb, [illegible] perhaith, a fobreiddrwŷdd; A thra ceidwaf ei [illegible] (a hŷn lŷdd eglur a gall pôb un a amcano hynnŷ o'i wirfodd) nid rhaid iddo ofni ei fôd ef ddim gwaith [illegible], o herwŷdd ei yn arweddiad llawen, neu lai cymwŷs i dderbŷn y Cymmun sanctaidd.

Ac yn ddiweddaf, (i orphen yr hŷn ff gennif iw ddyweddŷd tan y pwngc hwn) y mae rhai gwedi cyfarfod a chymmaint o drwblaeth a blinderau yn y bŷd,

y rhai fy'gwedi llenwi eu meddyliau a gofalon, a gofidiau, modd nis gallant fefyd'u eu meddyliau, fel a dybiant a dylent ir Cymmun Bendigedig, ac o achos hynny ni ddeuant.

Attebaf os blinder ac adfŷd a yrrodd ŵr cymhêlled i anoddefgarwch, a'i fôd ef yn tuchan ac yn grwgnach yn erbŷn rhagluniaeth Duw, pechod ŷw hŷn yn wîr, a rhaid iddo wneud a allo i Edifarhau am dano, fel am bôb pechod arall, megis a dywedais tan y pwngc cyntaf or ymadrodd ymma; Eithr onid ydoedd mwŷ ynddŷnt na hŷn, ſef fôd y croeſau, ar trwblaethau y mae gŵr yn gorwedd danŷnt, gwedi rhwŷſtro ei feddyliau, modd na ddichon ef eu cadw hwŷnt i fewn rhag cyfeiliorni ymma a thraw, pan fytho yn ei ddefoſiwn; Ir matter ymma myfi a ddywedais yn barod.

Ac fel hŷn a darfu i'm ar trydŷdd rhwŷſtŷr, an ba un rhaid oedd i mi draethu yn hwŷ o herwŷdd yr eſcuſion lawer a gynhwŷſir yntho.

4 Nid rhaid i mi ddywedid ond gair neu ddau, am y pedwaredd rhwŷſtŷr; Sef er eu bôd hwŷnt gwedi derbŷn y Cymmun gŷnt, nid ŷnt yn gweled eu hunain ddim gwell oddiwrtho, ac o achos hynnŷ, tybio maent, mae ofer iddŷnt ddyfod drachefen.

Attebaf i hŷn, os nid ŷw gŵr yn derbŷn mor lleſhâd oddiwrth gymerŷd y Cymmun Bendigedig, ei fai ef ei hun ydoedd yn hollawl; o herwŷdd un ai nid ŷw efe yn parodtoi ei hun yn lawn, neu nid ŷw yn ei dderbŷn cŷn fynyched ag a dyleu, rhai

cŷrph

cŷrph ſŷ mor afiachus ar Stwmmac [illegible]
llygrant y lluniaeth goreu; A phe ba[illegible]
bwŷdta ond un prŷd yn yr wŷthnos, [illegible]
hynnŷ mono ef mewn nerth ac iechŷd; [illegible]
haed ei Stwmmac, a dyged ei gorph i dre[illegible]
ac yno bwŷdtaed ei brydau beunyddiol; Ac fe [illegible]
weled ei nerth a'i iechŷd yn cryfhau arno; Ar ma[illegible]
ter ſŷdd or un fath yn y lluniaeth yſprydol ymma[illegible]
a roddir i ni yn y Sacrament; Canŷs tra bo'r Enaid gwedi halogi, ac yn afiach o herwŷdd pechodau anediſeiriol, ni wna derbŷn y Cymmun ond mwŷ niwed iddo na daioni; a phan ſytho pobl yn cyfranu o hono ond unwaith mewn blwŷddŷn neu ddwŷ, neu lai oſgatfŷdd, pa nerth bynnag a lleſhâd y mae'r Enaid yn dechreu derbŷn oddiwrtho, a lwŷr gollir ac a ollyngir yn ango cŷn dyfod drachefn iw adnewyddu gan yr un ordinhâd; Eithr gadewch i ŵr lwŷr-lanhau ei enaid oddiwrth ei bechod, drwŷ Edifeirwch Difrifol, a deued a meddwl goneſt, a chalon wedi ffarodtoi yn iawn, fynycha ag allo at Fwrdd yr Arglwŷdd; A thrwŷ aml a gwaſtadol arferiad or Cymmun ſanctaidd hwn, nid ammeu na cheiff ef weled ei fôd yn Cynnyddu beunudd fwŷ-fwŷ mewn grâs; Yn dyfod rhagddo yn aplach i wrthwŷnebu pôb profedigaethau, ac yn cael o ddŷdd i ddŷdd fwŷ llonyddwch a chyſur yn ei feddwl a'i gydwŷbod.

A hŷn am y pedwaredd rhwŷſtŷr.

5 Y rwi'n dyfod yr awrhon, i ddywedŷd gair neu ddau wrth y rheini nid ydent fodlon i'r modd yr

y rhai sŷ gwedi llenwi eu meddyliau a gofalon, a gofidiau, modd nis gallant sefyd'u eu meddyliau, fel a tybiant a dylent ir Cymmun Bendigedig, ac o achos hynnŷ ni ddeuant.

Attebaf os blinder ac adfŷd a yrrodd ŵr cymhelled i anoddefgarwch, a'i fôd ef yn tuchan ac yn grwgnach yn erbŷn rhagliniaeth Duw, pechod ŷw hŷn yn wîr, a rhaid iddo wneud a allo i Edifarhau am dano, fel am bôb pechod arall, megis a dywedais tan y pwngc cyntaf or ymadrodd ymma; Eithr onid ydoedd mwŷ yn ddŷnt na hŷn, sef fôd y croesau, ar trwblaethau y mae gŵr yn gorwedd danŷnt, gwedi rhwŷstro ei feddyliau, modd na ddichon ef eu cadw hwŷnt i fewn rhag cyfelliorni ymma a thraw, pan fytho yn ei ddefosiwn; Ir matter ymma myfi a ddywedais yn barod.

Ac fel hŷn a darfu i'm ar trydŷdd rhwŷstŷr, ar ba un rhaid oedd i mi draethu yn hwŷ o herwŷdd yr escusion lawer a gynhwŷsir yntho.

4 Nid rhaid i mi ddywedid ond gair neu ddau, am y pedwaredd rhwŷstŷr; Sef er eu bôd hwŷnt gwedi derbŷn y Cymmun gŷnt, nid ŷnt yn gweled eu hunain ddim gwell oddiwrtho, ac o achos hynnŷ, tybio maent, mae ofer iddŷnt ddyfod drachefen.

Attebaf i hŷn, os nid ŷw gŵr yn derbŷn mor lleshâd oddiwrth gymerŷd y Cymmun Bendigedig, ei fai ef ei hun ydoedd yn hôllawl; o herwŷdd un ai nid ŷw efe yn parodtoi ei hun yn lawn, neu nid ŷw yn ei dderbŷn cŷn fynyched ag a dyleu, rhai

cŷrph

cŷrph ſŷ mor afiachus ar Stwmmac [illegible]
llygrant y lluniaeth goreu; A phe bae g[illegible]
bwydta ond un prŷd yn yr wŷthnos, [illegible]
hynnŷ mono ef mewn nerth ac iechŷd; E[illegible]
haed ei Stwmmac, a dyged ei gorph i dreſn [illegible]
ac yno bwŷdtaed ei brydau beunyddiol; Ac fe [illegible]
weled ei nerth a'i iechŷd yn cryfhau arno; Ar ma-
ter ſŷdd or un fath yn y lluniaeth yſprydol ymma,
a roddir i ni yn y Sacrament; Canŷs tra bo'r Enaid
gwedi halogi, ac yn afiach o herwŷdd pechodau
anediteiriol, ni wna derbŷn y Cymmun ond mwŷ
niwed iddo na daioni; a phan fytho pobl yn cyf-
ranu o hono ond unwaith mewn blwŷddŷn neu
ddwŷ, neu lai oſgatfŷdd, pa nerth bynnag a lleſhâd
y mae'r Enaid yn dechreu derbŷn oddiwrtho, a lwŷr
gollir ac a ollyngir yn ango cŷn dyfod drachefn iw
adnewyddu gan yr un ordinhâd; Eithr gadewch i
ŵr lwŷr-lanhau ei enaid oddiwrth ei bechod, drwŷ
Edifeirwch Difrifol, a deued a meddwl goneſt, a
chalon wedi ffarodtoi yn iawn, fynycha ag allo
at Fwrdd yr Arglwŷdd; A thrwŷ aml a gwaſtadol
arferiad or Cymmun ſanctaidd hwn, nid ammeu na
cheiff ef weled ei fôd yn Cynnyddu beunudd ſwŷ-ſwŷ
mewn grâs; Yn dyfod rhagddo yn aplach i wrthwŷ-
nebu pôb profedigaethau, ac yn cael o ddŷdd i ddŷdd
ſwŷ llonyddwch a chyſur yn ei feddwl a'i gydwŷbod.

A hŷn am y pedwaredd rhwŷſtŷr.

5 Y rwi'n dyfod yr awrhon, i ddywedŷd gair neu
ddau wrth y rheini nid ydent fodlon i'r modd yr

n miniſtro'r Cymmun yn ein heglwŷs ni, ac hynny ni ddyttunant a'n cynnulleidfa ni yntho.

Dau beth ſydd a maent yn bennaf yn eu rhoddi i'w herbyn yn y matter ymma; Yn Gyntaf ein bôd ni yn arferu y cyfrŷw ceremoniau; a pha raî nid allant gydfod a hwŷnt, yn enwedig un péth, ein bôd ni yn derbŷn y Cymmun Bendigedig ar ein gliniau. Ac yn ail ein bôd ni yn ei roddi i gynnulleidfa gymmyſg, ac heb ymofol iw cynneddfau hwŷnt.

Yrwŷf yn arteb ir cyntaf, nid oes un gŵr a all ddywedŷd fŷl derbŷn y Cymmun ar liniau, nag yr un arall or cynneddfau ar Ceremoniau a arferwn ni yn ei Finiſtriad yn bechadurus, nag anghyfreithlon, o herwŷdd nid ydem yn Darllain yn un llé ddarfod i Ddiuw eu gwahardd; Yr eithaf gan hynnŷ a geiſiant ei deuru eu bôd hwŷnt yn amherthŷnaſol, ac anghyfieus; Ac etto mae eraill o opiniwn a meddwl arall, y rhai a allant fod yn gyſtal barnwŷr a nhwŷthau; Myfi a fynnwn wŷbod, am bethau nad ydent anghyfreithlon Eithr yn unig yn amherthynaſol, ac anghyfleus, a ddichon y rheini fôd yn eſcus dâ i ŵr wahanu ai neullduo ei hun oddiwrth Gymmun Eglwŷs ſefydlog, wir-ddyſgedig? Onid ŷnt, ni allant yn gyfion eu gwahanu eu hunain oddiwrthŷm yn hŷn o achos; A phe baent, myfi a ewŷllyſiwn wŷbod drachefn pa un ydŷw'r anghyfleuuſdra mwŷaf, derbŷn y Cymmun ar liniau, neu wneuthur rhwŷgfa yn yr Eglwŷs? Ac o ddau anghyfleuuſdra, oni ddylem yn waſtad ddewis y lleiaf?

Am

Am yr ail péth yr wi'n atteb, o b[illegible]
ddangos yn gyhoeddedig yn annuwiol,
ac ymarweddiad drwg, trwy athrawieth
ni gorchymynir gadw y cyfrŷw ddŷn od
Cymmun Bendigedig, hŷd oni roddo ficcrw
o'i Edifeirwch, ai wellhâd; Ond pan ni ddang
ddim oddiallan yn erbŷn gŵr, yr hwn sŷ'n bŷw
y broffes gristionogol, pa fodd a gallwn ni chwilio
Dirgelion ei galon, am ba rai y mae ef yn attebol
yn unig i Dduw? Ni ddarfu i'n Iachawdwr
Iesu Grist yrru Suddas fradwr oddiwrth y Cymmun
Bendigedig, o herwŷdd ni wnaethei ddim yn gyho-
eddedig yr amser honno: Er a gwŷddeu Crist or
goreu, gyttuno o hono yn ddirgel ar arch-offeiriad
iw Fradychu ef; Pa ham gan hynny a cymmerwn ni
arnom fód yn fwy ymofyngar yn yr achos, neu pwŷ
a roddes i ni awdurdod i fod fellŷ.

Ag fel hŷn a darfu i mi holi, a gobeithiaf,
atteb yn gyflawn ir holl Escusion, y rhai a mae pobl
yn arferol o'u gwneuthur am eu hesceuluſdra o'r Cym-
mun Bendigedig: Nid oes gannif ond yr un peth hwn
iw chwanegu, ac i ddiweddu; Sef megis ag mae pe-
chod mawr ydoedd dderbŷn y Cymmun Sanctaidd
yn anheilwng, hynny iw heb wîr edifeirwch, fellŷ
yn wir nid llai pechod ŷw, i ddirmygu a diystyru yr
ordinhâd ymma, yr hwn a appwŷntiodd Crist yn
yspysol, ag a orchymynodd iw gadw er Coffad-
wriaeth am ei Farwolaeth, ai ddioddefaint a ddiodde-
fodd ef trolom; Yr awron ystyriwn y matter ymma

yn

[illegible] ministro'r Cymmun yn ein hegïwŷs ni, ac [illegible] ni chyttunant a'n cynnulleidfa ni yntho.

Dau beth sydd i maent yn bennaf yn eu rhoddi [illegible] herbŷn yn y matter ymma; Yn Gyntaf ein bôd ni yn arferu y cystŷw ceremoniau; a pha rai nid allant gydfod a hwŷnt yn enwedig un peth, ein bôd ni yn derbŷn y Cymmun Bendigedig ar ein gliniau; Ac yn ail ei bôd ni yn ei roddi i gynnulleidfa gymmisg, ac heb ymorol iw cynnuddfau hwŷnt.

Yr wŷf yn arfeu ir cyntaf, nid oes un gŵr a all ddywedyd fôd derbŷn y Cymmun ar liniau, nag yr un rall or cynnuddfau ar Ceremoniau a arferwn ni yn ei Einistriad yn bechadurus, nag anghyfreithlon, o herwydd nid ydem yn Dadlain yn un llé ddarfod [illegible] eu gwahardd; Yr eithaf gan hynnŷ a geisiant ei deuru eu bôd hwŷnt yn amherthŷnasol, ac anghyfieus; Ac etto mae eraill o opiniwn a meddwl arall, y rhai a allant fod yn gystal barnwŷr a nhwŷrhau; Mae a lynnwn wŷbod, am bethau nad ydent anghyfreithlon Eitor yn unig yn amherthynasol, ac anghyfieus, a ddichon y rheini fôd yn escus dâ i ŵr wahanu ai neullun ei hun oddiwrth Gymmun Eglwŷs setydlog, wi ddysgedig? Onid ŷnt, ni allant yn gyñon eu gwahanu eu hunain oddiwrthŷm yn hŷn o achos; A phe baent, mysi a ewŷllysiwn wŷbod drachefn pa un ydŷw'r anghyfieuusdra mwŷaf, derbŷn y Cymmun ar liniau, neu wneuthur rhwŷgfa yn yr Eglwŷs? Ac o ddau anghyfieuusdra, oni ddylem yn wastad ddewis y lleiaf?

Am

Am yr all péth yr wi'n atteb, o bydo ddangos yn gyhoeddedig yn annuwiol. a[illegible] ar ymarweddiad drwg, trwŷ athrawieth ein [illegible] ai gorchymynn gadw y cyfrŷw ddŷn oddiwrth y Cymmun Bendigedig, hŷd oni roddo siccrwydd dá o'i Edifeirwch, ai wellhád. Ond pan ni ddangosd ddim oddiwrthan yn erbŷn gŵr, yr hwn sŷ'n hŷw yn y broffes gristionogol, pa fodd a gallwn ni chwilio Dirgelion ei galon, am ba rai y mae ef yn attebol yn unig i Dduw? Ni ddarfu i'n Iachawdwr Iesu Crist yrru Suddas [illegible] oddiwrth y Cymmun Bendigedig, o herwydd ni wnaethei ddim yn gyhoeddedig yr amser honno: Er a gwŷddeu Crist or gosod gyrrhaw o honno yn ddirgel ar arch-offeiriad iw Iradychu ef, Pa ham gan hynnŷ a cymmerwn ni arnom [illegible] yn fwŷ ymofyngar yn yr achos, neu pwŷ a Toddes i ni awdurdod i fod fellŷ.

Ag fel bŷn a darfu i mi holi, a gobeithiaf, atteb yn gyflawn ir holl Escusion, y rhai a mae pobl yn arferol o'u gwneuthur am eu hesceulusdra o'r Cymmun Bendigedig: Nid oes gannif ond yr un peth hwn iw chwanegu, ac i ddiweddu; Sef megis ag mae pechod mawr ydoedd dderbŷn y Cymmun Sanctaidd yn anheilwng, hynnŷ iw heb wir edifeirwch, fellŷ yn wir nid llai pechod ŷw, i ddirmygu a diystyru yr ordinhad ymma, yr hwn a appwŷntiodd Crist yn ysprysol, ag a orchymynodd iw gadw er Coffadwriaeth am ei Farwolaeth, ai ddioddefaint a ddioddefodd ef trosom; Yr awron ystyriwn y matter ymma

yn

, a thra bythom mor ofalus i ochel y un llaw, na fyddwn mor ynfŷd a rhedeg hunain i fwŷ perŷgl ar y llaw arall; Canŷs negis y ſawl a ryfygodd ddyfod at y wlêdd briodas heb ganddo wiſg briodas, a goſpwŷd yn ddygŷn am ei ddirmŷg *Matt.* 22. 13. Fellŷ y rheini a eſceuluſ. aſant, ac ni ddaethant, ond a ddiyſtŷraſant y gwahadd caredig a roddwŷd iddŷnt, a gyfriſwŷd yn anheilwng or wlêdd Nefol, ac a dderbŷnniaſant eu barn yn gyfiawn.

TERFYN.

Gweddi iw Dywedŷd cŷn Derbŷn y Cymmun Bendigedig.

HOll Alluog Dduw, A thrugarog Dâd, I rwif yn Bechadur dirgel, a'm Calon ſŷdd bwll diwaelod o bób llygredigaeth; or gwirgethioddef ac yn ynfŷd, yn yſtyfnig ac yn wirion myſi a bechais yn dy erbŷn di; Ac i'th lygaid i roedd holl ddirgelwch fy ngalon yn egored: Ond yrawron i rwif yn dyfod attat, megis dŷn cláf at y pyſygwr, megis dŷn aflan at ffynnon trugaredd a grâs, a gynygiwŷd drwŷ goll gwaed gwerthfawr Ieſu Griſt; Ac a arwŷddocceir i'm henaid yn y Cymmun Bendigedig hwn: Cymmer drugaredd arnaf o Arglwŷdd Cymmer drugaredd arnaf; A maddef i mi yr holl ddrygioni yr wif yn euog o hono: Dôd i mi râs fel a canffyddwif gorph yr Arglwŷdd, ac fellŷ ei dderbŷn yn yſprydol, a thrwŷ ffŷdd yn y Cymmun hwn; Ac fâth ddiweirdeb o Gorph, a Goſtyngeiddrwŷdd o feddwl, a diolchgarwch o golon, a chyſtuddedig ym-

wâr

wareddiad, Ac arſwŷdus urddunia[illegible] fel [illegible]eddeu o flaen Mawrhydi Cyfuwch a thi[illegible] O Arglwŷdd Ieſu, gwîr a ddywedir o honot ti, ddar[illegible] i ti dderbŷn pechaduriaid, a bwŷdta gŷda hwŷnt [illegible] yn gwir gredu mai yr un ydwŷt yn wa[illegible] llawn o ddaioni a thrugaredd; Am hynny [illegible] atolygaf i ti na âd monof i'm fy hunan; Na [illegible] monof wrth dy fwrdd: Tyred i'm Calon a g[illegible] fi oddiwrth bôb aflendid y cnawd a'r yſprŷd, [illegible] i'm henaid, a Sancteiddia fi oddifewn ac oddiallan O Arglwŷdd na fŷdd ddîg wrthofi ſŷdd fel Sŷch ac anſſrwŷthlawn b en, Creadur wif ag wŷneb o brês, a chalon o galleſtr, ni wŷlais mor cymaint o ddagrau ag a waſanaetheu i olchi dy draed gyda *Marî Magdalen*; Ond dydi a gollaiſt gymaint o'th waed dy hun, ac a waſanaetheu i olchi ymaith fy holl bechodau i, a phechodau yr holl fŷd; Yno na fŷdd ddîg wrthif o Arglwŷdd, ond gâd i'th Râd borthi fy angenrheidiau, ac i'th drugaredd faddeu fy mhechodau; Gâd i th Yſprŷd Glân barodtoi fy Enaid, ac i'th haeddedigaeth gyfoethogi fy nhylodi, A'th werthfawr waed olchi ymaith holl aflendid fy mywŷd, fel a gallwŷf yn deilwng dderbŷn y Cymmun Nefawl hwn; Fel a gallwŷf gryfhau drwŷ hynnŷ, a bôd yn gyflawn o'r Nefawl ymborth, dy gorph a'th waed, i farweiddio yr hên elŷn, ac i gryfhau fy enaid; O Arglwŷdd clŷw fy ngweddiau, a chaniadha fy nymuniadau, mi a atolygaf i ti Arglwŷdd. *Amen.*

Gweddi iw Dywedŷd ar ôl Derbŷn y Cymmun Bendigedig.

O Ieſu, máb Duw, fy Arglwŷdd a'm gwaredwr; drwŷ bôb goſtyngedig ddiolchgarwch myfi a'th folianaf di, am ddioddeu marwolaeth ar y groes dros fy

, a thra bythom mor ofalus i ochel y un llaw, na fyddwn mor ynfŷd a rhedeg hunain i fwŷ perŷgl ar y llaw arall. Canŷs megis y fawl a ryfygodd ddyfod at y wlêdd briodas heb ganddo wisg briodas, a gospwŷd yn ddygŷn am ei ddirmŷg *Mat.* 22. 13. Fellŷ y rheini a esceulusasant, ac ni ddaethant, ond a ddiystŷrasant y gwahadd caredig a roddwŷd iddŷnt, a gyfrifwŷd yn anheilwng or wlêdd Nefol, ac a dderbŷnniasant en barn yn gyfiawn.

TERFYN.

Gweddi iw Dywedŷd Cŷn Derbŷn y Cymmun Bendigedig

HOll Alluog Dduw, A thrugarog Dâd. I rwif yn Bechadur dirgel, a'm Calon fŷdd bwll diwaelod o bób llygredigaeth, or gwirgethioddef ac yn ynfŷd, yn ystyfnig ac yn wirion myfi a bechais yn dy erbŷn di; Ac i'th lygaid i roedd holl ddirgelwch fy ngalon yn egored; Ond yrawron i rwif yn dyfod attat, megis dŷn clâf at y pysygwr, megis dŷn aflan at ffynnon trugaredd a grâs, a gynygiwŷd drwŷ gollf gwaed gwerthfawr Iesu Grist; Ac a arwŷddocceir i'm henaid yn y Cymmun Bendigedig hwn: Cymmer drugaredd arnaf o Arglwŷdd Cymmer drugaredd arnaf. A maddef i mi yr holl ddrygioni yr wif yn euog o hono: Dôd i mi râs fel a canffyddwif gorph yr Arglwŷdd, ac fellŷ ei dderbŷn yn ysprydol, a thrwŷ ffŷdd yn y Cymmun hwn; Ar fâth ddiweirdeb o Gorph, a Gostyngeiddrwŷdd o feddwl, a diolchgarwch o golon, a chystuddedig ymwar

wareddiad, Ac arfwŷdus urddunia[illegible] fel a gyredden o flaen Mawrhydi Cyfuwch a thi? O A[illegible]ŷd Ieſu, gwîr a ddywedir o honot ti, ddarfod i ti dderbyn pechaduriaid, a bwŷdta gŷda hwŷnt? Ac [illegible]f yn gwîr gredu mai yr un ydwŷt yn wa[illegible]doi ŷ dlawn o ddaioni a thrugaredd; Am hynny myni atolygaf i ti na âd monoſi'm ſy hunan; Na wrthod monoſ wrth dy fwrdd; Tyred i'm Calon a gw[illegible]ha ſi oddiwrth hôb aflendid y cnawd a'r yſprŷd, i'm henaid, a Sanctteiddia ſi oddifewn ac oddiallan O Arglwŷdd na fŷdi ddîg wrthoſi ſŷdd fel Sŷch ac anffrwŷthlawn h[illegible]n, Creadur wiſ ag wŷneb o brés, a chalon o gallaſtr, ni wŷlais mor cymaint o ddagrau ag a wafanaetheu i olchi dy draed gyda *Mari Magdalen*: O nd dydi a gollaiſſ gymaint o'th waed dy hun, ac a wafanaetheu i olchi ymaith ſy holl bechodau i, a phechodau yr holl fŷd: Yno na fŷdd ddîg wrthiſ o Arglwŷdd, ond gad i'th Râd lorthi ſy angenheidiau, ac i'th drugaredd ſaddeu ſy mhechodau; Gâd i th Yſprŷd Glân barodroi ſy Enaid, ac i'th baeddeddigaeth gyfoethogi ſy nhylodi, A'th werthfawr waed olchi ymaith holl aflendid ſy mywŷd, fel a gallwŷf yn dei'wng dderbyn y Cymmun Neſawl hwn: Fel a gallwŷf gryfhau drwŷ hynny, a bôd yn gryflawn o'r Neſawl yn borth, dy gorph a'th waed, i farweiddio yr hén elŷn, ac i gryfhau ſy enaid: O Arglwŷdd clŷw ty ngweddiau, a chaniadha fy nymuniadau, mi a atolygaf i ti Arglwŷdd. *Amen.*

Gweddi ix Tywelŷd ar ôl Derbyn y Cymmun Bendigedig.

O Iaſu, m[illegible]l Duw, fy Arglwŷdd a'm gwaredwr, di wŷt bôd gogoneddig ddiolchgarwch myſi a'th foliannaf di, am ddioddefaint marwolaeth ar y groes dros

fy

fy mhechodau if, ac am gynwŷs i mi (bechadus truan) gyfanu o'r Cymmun Bendigedig hwn, Atgofiad o'm gwarediad; Gâd i mi (o Arglwŷdd) gael a theimlo yn fy nghalon y diweledig Allu o'th Râd Nefawl, yn perffeithiol weithio newidiad ynof tuagatat ti, A Rhyfeddol gyfundeb a thi, dy ysprydol arhofiad ynofi: Plŷg dy holl haeddedigaethau, a'th ddalonus bethau tuagat fŷ Enaid, na âd i mi fŷth ammeu maddauant om pechodau, ond yn wastadol egor ddrws y noddfa hon i mi, fel a gallwif redeg iddi pan fo cyfynga arnaf; A deall dy radol faddeuant a wastadlwŷd drwŷ Sêl ymma dy gyfammod. Bŷwhâ fi o Arglwŷdd yn yr oes hon, Dadebra ac ailnewŷdda fi, fel a gallwŷf ymwrthod a'm hên ymddygiad, a dyfod yn ddŷn newŷdd; Cadw fi fel na lithrwif o'r adeilad hon, na dyfod megis cangen a dorwŷd ac yn ddi ddeunŷdd; Ond fel ag i'm gwaredaist fi oddiwrth yr enwir, drwŷ fy ngalw i wŷbodaeth o honot ti, fellŷ Cadw fi oddiwrth bób llygredigaeth: Dôd i mi gariad perffaith tuagatat ti, fel na hoffwif mewn dim ond ynot ti, nag ymorol am anrhydedd onid tydi. O Arglwŷdd, yn ostyngedig Atolygaf i ti, gwnâ i'th Ysprŷd Glân fy'nghryfau yn erbŷn fy'ngwendid, dy Alluogrwŷdd a'th nerth fy ymddiffŷn oddiwrth helbul ac adfŷd Bydol. Dy haeddedigaeth a Brynnodd fy angenrhediol nawdd, A bydded dy waed yn eli i'm holl ddoluriau, a bynnŷ er mwŷn dy enw Bendigedig. *Amen.*

DIWEDD.

LLYFRGELL
GENEDLAETHOL
CYMRU

fy mhechodau if, ac am gynwŷ[illegible] (bechadur [illegible]) gyffanu o'r Cymmun Bendigedig hwn. Atgofiad o'm gwarediad; Gâd i mi fo Arglwŷdd, gael a theimlo yn fy nghalon y diweledig Allu o'th Rad Nefawl, yn perffeithiol weithio newidiad ynof tuagatat ti, A Rhyfeddol gyfundeb a thi, dy ysprydol arhoffad ynofi: Plŷg dy holl haeddedigaethau, a'th ddaionus bethau tuagat fŷ fnaid, na âd i mi fŷth ammeu maddauant om pechodau, ond yn wastadol egor ddrws y noddfa hon i mi, fel a gallwif redeg iddi pan fo cyfyngga arnaf; A deall dy radol faddeuant a wastadiwŷd drwŷ Sêl ymma dy gyfammod. Bŷwhâ fi o Arglwŷdd yn yr oes hon. Dadebra ac ailnewŷdda fi, fel a gallwŷf ymwrthod a'm hên ymddygiad, a dyfod yn ddŷn newŷdd; Cadw fi fel na lithrwf o'r adeiled hon, na dyfod megis cangen a doewŷd ac yn ddi[illegible]; Ond fel ag i'm gwaredaiff fi oddiwrth yr [illegible], drwŷ fy ngalw i wŷbodaeth o [illegible] ti, fellŷ Cadw fi oddiwrth hôb [illegible]: Dod i mi gariad perffaith tuagatat ti, fel na [illegible] dim ond ynot ti, nag ymorol am [illegible] ond tydi, O Arglwŷdd, yn [illegible] Atolygaf [illegible] Ysprŷd Glân fy'nghalon yn [illegible] Allu ogrwŷdd a'th [illegible] ac [illegible] Bydol. D[illegible] a [illegible] fy angenrh[illegible] [illegible] dy [illegible] i'm holl ddolurfau, a [illegible] dy [illegible] Bendigedig. Amen.

LIVEDD.

LLYFRGELL
GENEDLAETHOL
CYMRU